

Mansikkaniemen ympäristösuunnitelma

Iisalmen kaupunki

EHDOTUS 18.11.2024

NOMAJI

Mansikkaniemen ympäristösuunnitelma, ehdotus

Ajankohta: 18.11.2024

Tilaaaja: Iisalmen kaupunki

Tekijä: Nomaji maisema-arkkitehdit Oy/ Riikka

Nousiainen, Kaisla Rahkola, Caroline Moinel

Ellare Oy/ Pirjo Räsänen ja Jukka Parviainen.

Raportin kuvat tekijän ellei toisin mainita.

Kuva kannessa: Nomaji maisema-arkkitehdit Oy

Sisällys

Johdanto	4
Nykytilan kuvaus.....	7
Reitit ja toiminnot.....	8
Kulttuurihistorialliset kerrostumat.....	9
Maisema- ja luontoarvot.....	10
Ympäristösuunnitelma	11
Saapuminen ja opastus	13
Reitit ja esteettömyys.....	17
Uudet rakenteet ja toiminnot	21
Tapahtuma-aikaiset toiminnot	29
Näkymät ja maisemanhoito	30
Valaistus.....	31
Vaikutusten arviointi.....	32
Lähteet	34

Johdanto

Tavoitteet

Mansikkaniemen ympäristösuunnitelman laatiminen liittyy Kasvua ja kansainvälistymistä vastuulliseen matkailuun -hankkeeseen, jonka tavoitteena on kehittää matkailutoimijoiden ja -yrittäjien liiketoimintaosaamista, Ylä-Savon houkuttelevuutta ja saavutettavuutta. Mansikkaniemen ympäristösuunnitelman pohjalta toteutetaan investointeja, joilla tuetaan alueen kehittämistä matkailukohteena, paikkakuntalaisten viihtyisyyttä ja alueen esteettömyyttä. Osa toimenpiteistä voidaan toteuttaa lähivuosina, osa pidemmän aikajän-teen kuluessa.

Lähes koko suunnitteluala kuuluu Koljonvirran historiallisen maiseman rakennettuun kulttuuriympäristöön. Ympäristösuunnitelman tavoitteena on esittää historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön soveltuvia ja maltillisia ratkaisuja, joilla alueen näkyvyyttä, reittejä ja virkistyspalveluita ja palveluedellytyksiä kehitetään.

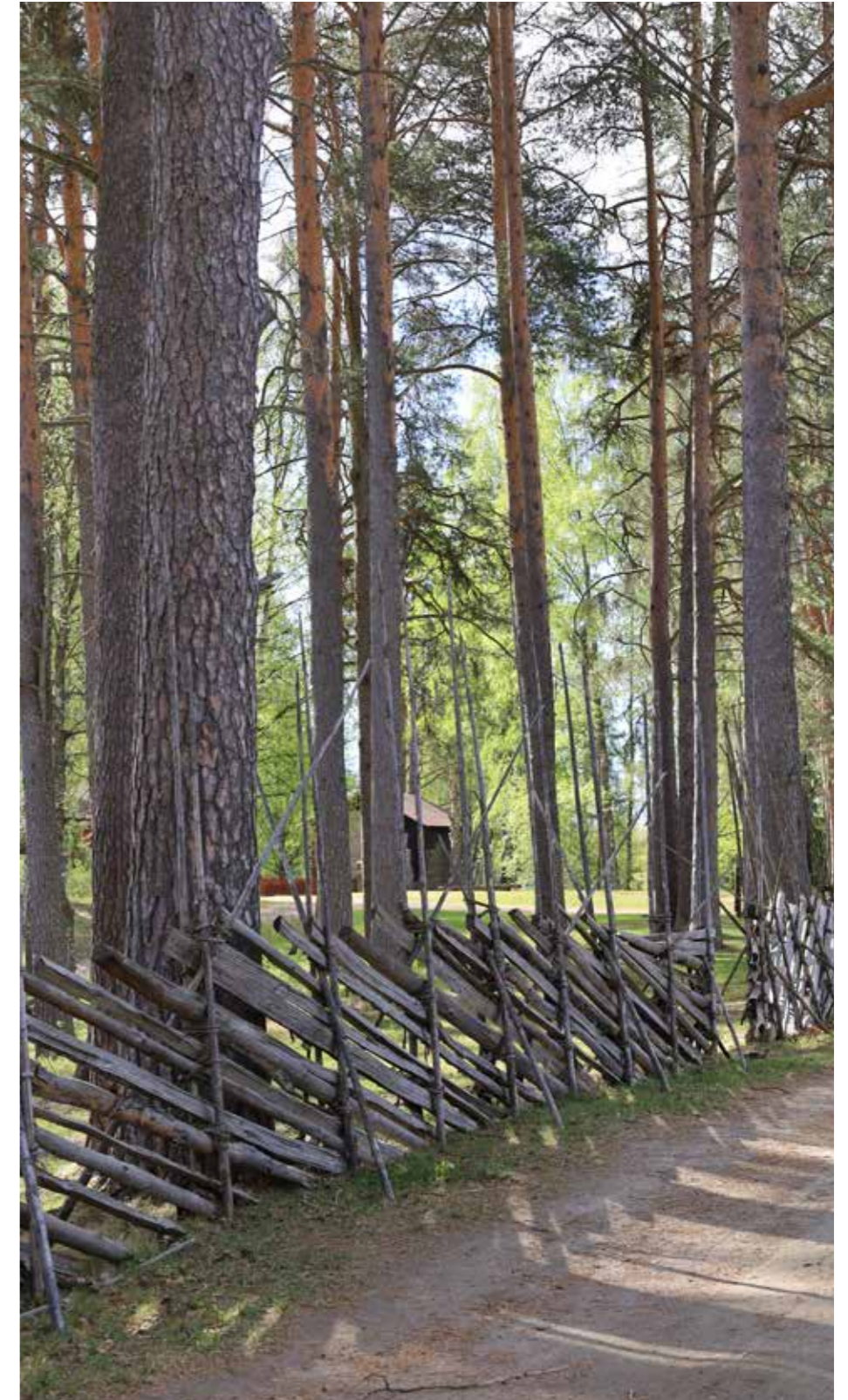
Menetelmät ja lähtöaineisto

Tärkeimpiä lähdemateriaaleja työssä ovat olleet

- Mansikkaniemen asemakaava ja kaavaselostus liitteineen
- Iisalmi: Mansikkaniemi (Koljonvirran taisteluala) muinaisjäännösselvitys 2018
- Koljonvirta- Mansikkaniemen alueen uudet liiketoimintamahdollisuudet (Ramboll 2023)
- Koljonvirran ympäristönhoitosuunnitelma (Nuutinen et al. 1998)

Työn ohjausryhmään ovat kuuluneet Kirsi Piirainen, Jukka Vattukallio, Hannele Kelavuori, Jyrki Könttä, Minna Voutilainen, Petri Himanen ja Sanna Marin. Nomaji maisema-arkkitehdeilta suunnittelutyöryhmään ovat kuuluneet Riikka Nousiainen, Caroline Moinel, Kaisla Rahkola sekä Ellare oy:stä Pirjo Räsänen ja Jukka Parviainen.

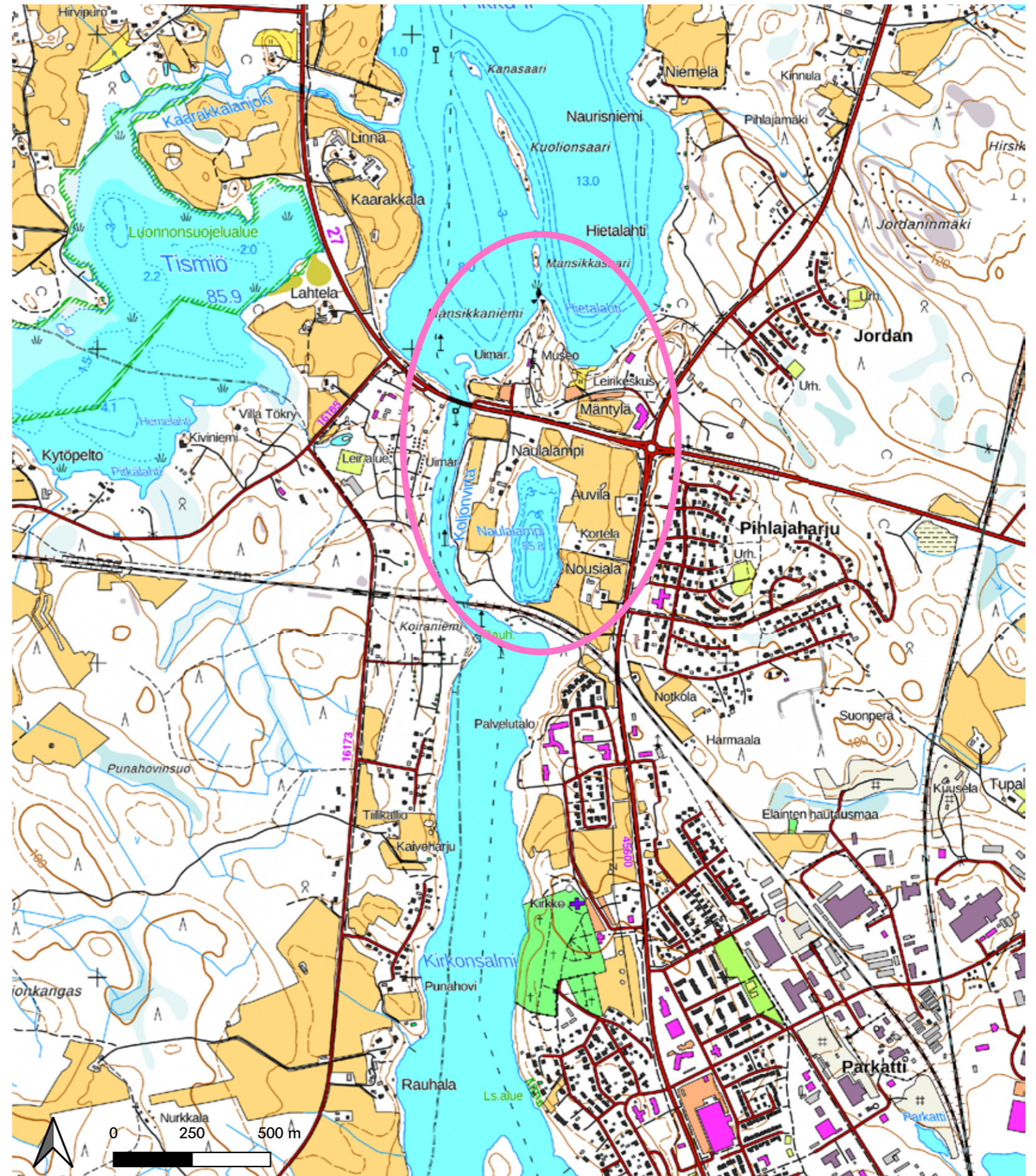
Mansikkaniemen historiallisessa miljöössä on käytetty riukuaitaa, jota kutsutaan myös pisteaidaksi. Kuva Caroline Moinel

Suunnittelualue

Suunnittelualue sijaitsee Iisalmen taajama-alueen pohjoispuolella Koljonvirran itäpuolella. Mansikkaniemi on pohjoiseen Pikku-Iijärveen työntyvä niemi, joka on osa Iisalmen taajama-alueen läpi kulkevaa harjujaksoa.

Yleissuunnitelma-alue kattaa Koljonvirran kesäteatterin alueen, Mäntylän pihapiirin, teatterin alueen ja nk. juhlakentän, museoalueen pysäköintialueen ja uimarannan ympäristön, sekä Oulun tien eteläpuolella sijaitsevan nykyisen peltoaukean ja rantaa seurailevan kulkureitin rautatiesillalle saakka. Lisäksi työssä suunnitellaan nk. historiallisen luontopolun aluetta, joka kulkee Mansikkaniemen metsäalueiden läpi.

Suunnittelualueen sijainti. Peruskartta MML 4/2024.

Kaavatilanne

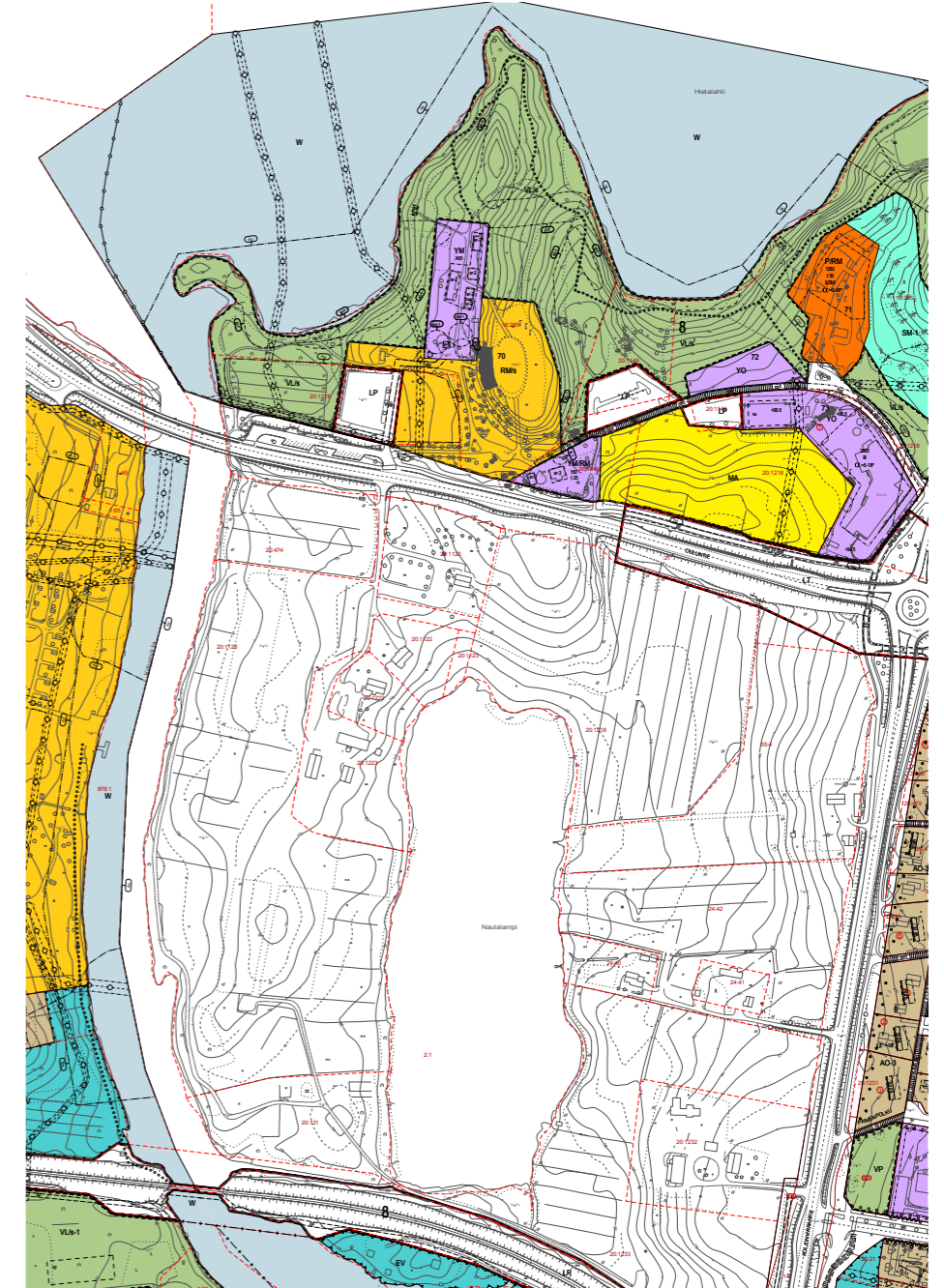
Ouluntien pohjoispuoleisia alueita koskee vuonna 2019 hyväksytty Mansikkaniemen asemakaava (AK370). Asemakaavassa alueelle on osoitettu lähivirkistysaluetta, matkailua palvelevien rakennusten korttelialuetta, museorakennusten korttelialuetta ja yleistä pysäköintialuetta. Pikku-pappilan korttelialue on museorakennusten korttelialuetta eikä kuulu suunnittelualueeseen. Lännessä suunnittelualue rajautuu vesialueeseen.

Ouluntien eteläpuolella sijaitsevat suunnittelualueen osat ovat asemakaavoittamattomalla alueella.

Vuoden 2024 Iisalmen yleiskaavassa (ei lainvoimainen) Koljonvirran itäpuolelle rantaan on osoitettu pohjois-eteläsuuntainen virkistysyhteys-merkintä. Mansikkaniemeltä on myös esitetty virkistysyhteys Koljonvirran länsipuolelle ja edelleen kohti pohjoista Koljonvirran vanhaa sairaalaa. Lisäksi Mansikkaniemeä koskee kehitettävä matkailualue merkintä sekä vetovoimainen ja kehittyvä kulttuuriympäristöalue-merkintä.

Ote Iisalmen uudesta yleiskaavasta (ei lainvoimainen).

Ote Iisalmen ajantasa-asemakaavasta.

Nykytilan kuvaus

Reitit ja toiminnot

Yleissuunnitelman alueeseen kuuluu Koljonvirran kesäteatteri, uimaranta, kioski ja pysäköintialue. Mansikkaniemen muita merkittäviä toimintoja ovat Juhani Ahon museo, Mansikkaniemen koulu ja vanhan leirikeskusten tiloja käyttävä pitopalveluyritys.

Koljonvirran-Mansikkaniemen alue on Iisalmen mittakaavassa keskeinen luontovirkistysalue. Alueen virkistyspalveluita ovat uimaranta, koulun liikuntakentät ja tekojää, koulun ladut, niemen kärjessä sijaitseva nuotiopaikka ja Ouluntien eteläpuolella sijaitseva palstaviljelyalue.

Reitit ovat keskeinen osa alueen virkistyspalveluita. Historiapolun lisäksi metsäalueilla liikutaan sinne muodostuneita polkuja pitkin. Koljonvirran rannalla sijaitsee uimarannan ja rautatiesillan välillä kävelyreitti, jolla ei ole talvikunnossapitoa tai valaistusta. Reitin itäpuolella toimii siirtolapuutarha. Epävirallinen reitti on suosittu kulkuhyteys jalankulkijoille ja maastopyöräilijöille.

Koljonvirtaa pitkin kulkee Iisalmelta Runnin kautta Kiuruvedelle kulkeva vesiretkelyreitti.

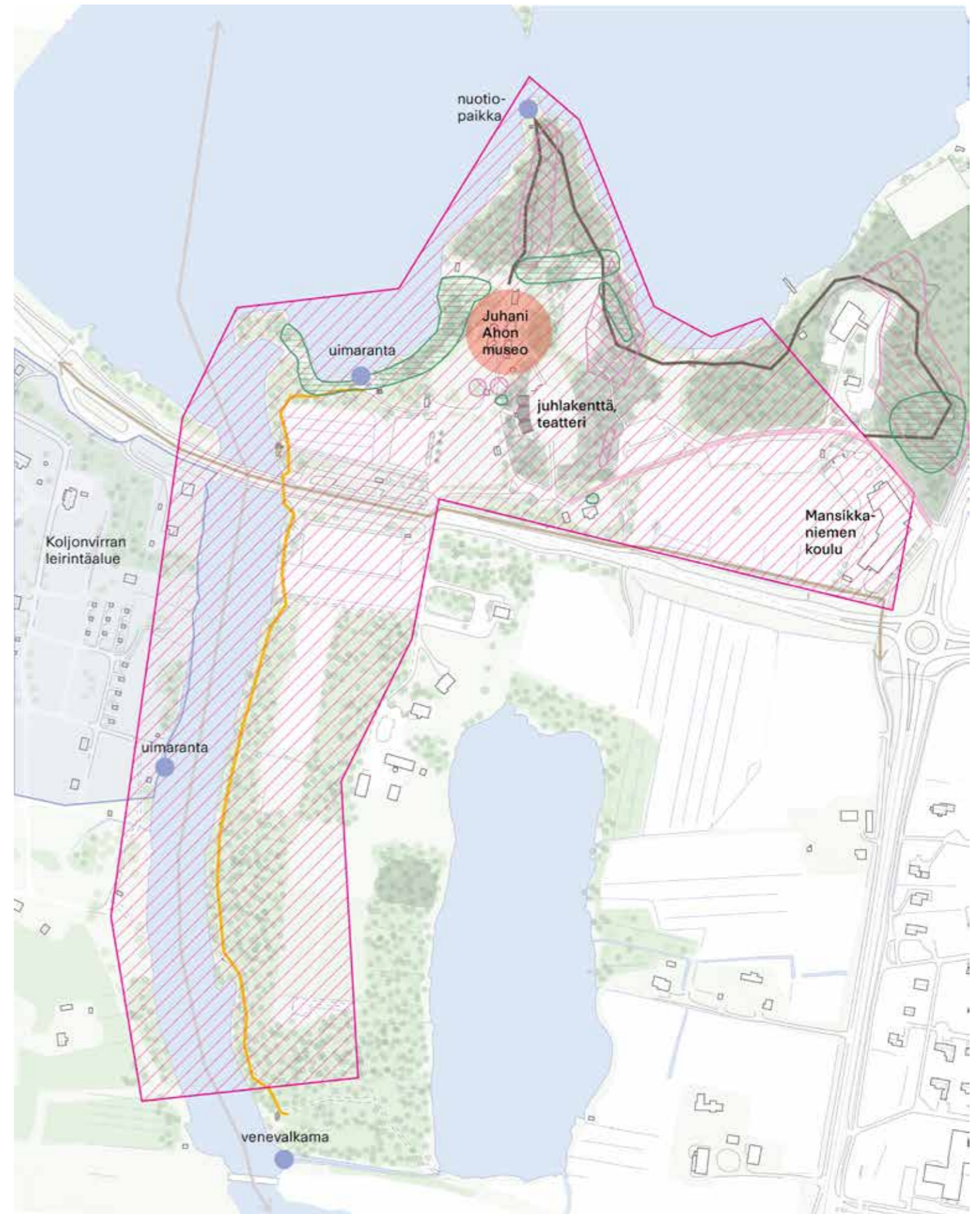
Koljonvirta-Mansikkaniemen alueen uudet liiketoimintamahdollisuudet selvityksessä esitetään Mansikkaniemen parempaa liittämistä sekä Koljonvirran leirintäalueeseen (Koljonvirran länsipuoli) että Koljonvirran vanhaan sairaala-alueeseen.

Mansikkaniemen aluetta rajaa eteläpuolelta Ouluntie, joka luo esteen etelän suunnasta saapuville. Ouluntien yli- ja alikulkupaikkoja kevyelle liikenteelle on rajoitetusti. Koljonvirta taas rajaa aluetta länsipuolelta ja virran ylityspaikkana on ainoastaan Koljonvirran silta.

Kesän 2024 aikana osana Iisalmen viheraluejärjestelmätöitä pyydettiin asukkailta kommentteja kaupungin virkistyspalveluista. Mansikkaniemelle tuli yhteensä seitsemän kehitysehdotusta ja neljä kehua. Kommentteissa aluetta pidetään monipuolisena ja kauniina ulkoilupaikkana. Rantareittiä pidetään hyvänä ja suosittuna ympärivuotisesti. Monessa kommentissa toistuu toive ulkokuntosalista Mansikkaniemen koulun palveluiden yhteyteen. Ouluntien alitusta toivotaan parannettavan ja rantareittiä kunnostettavan. Talvisin reitillä esiintyy märkyyttä. Lisäksi toivotaan, että talvisin rantareitti ajettaisiin esim. moottorikelkalla.

- Rky-alueet
- muinaismuistot (sm-1)
- historiallinen tie
- liito-orava alueet (sl-1)
- palvelut
- kävelyreitti
- luontopolku
- pyöräilyreitti
- vesiretkelyreitti

Kaavio suunnitteluun vaikuttavista lähtökiteijöistä.

Kulttuurihistorialliset kerrostumat

Koljonvirralla on ollut keskeinen rooli Iisalmen alueen historiassa. Lisäksi alueella on kansallisidentiteetin kannalta merkitystä Suomen sodan taistelupaikkana ja kirjailija Juhani Ahon lapsuuden ympäristönä. Uuden rakentamisen myötä uusia kulttuurihistoriallisia kerrostumia syntyy edelleen.

Koljonvirran silta on ollut tärkeä ylityskohta osana Kuopion ja Oulun välistä kulkureittiä. Silta rakennettiin osana Kuopio-Iisalmi-Oulu maantietä 1700-luvun lopulla. Vanha Ouluntien linjaus on suojeltu asemakaavassa. Sillan paikka on vaihtunut moneen otteeseen ja silta on siirtynyt lähemmäs Iijärveä. Nykyinen silta on vuodelta 1971.

Koljonvirta oli merkittävä Suomen sodan taistelupaikka ja vuonna 1808 käydyistä taisteluista ja niiden varusteluista on peräisin alueen runsaat muinaisjäännökset. Näkyvimpiä muinaisjäännöksiä ovat korsukuopat historiallisen luontopolun varrella. Lisäksi sotahistoriasta kertoo ruhtinas Dolgorukin muistomerkki, joka pystytettiin 1840-luvulla.

Kirjailija Juhani Ahon lapsuudenkotina tunnettu Mansikkaniemen pikku-pappila on toinen 1800-luvun Koljonvirtaan liittyvä historiallinen kerrostuma. Juhani Ahon museon ja Mäntylän rakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Pappila avattiin museoksi jo 1958 ja pihapiiriin on 1960-luvulla tuotu tuulimylly Ruotteenmäeltä. (Museovirasto 2024)

1970-luvulla alueelle perustettiin seurakunnan leirikeskus, jonka tiloja käyttää nykyisin pitopalveluyritys.

2020-luvun rakentamista edustaa alueelle 2023 valmistunut Mansikkaniemen koulu. Siren Arkkitehtien suunnitteleman kohteen rakentamisessa on huomioitu alueen historiallinen merkittävyys. Koulurakennus on omaleimainen ja erottuva osa ympäristöä.

Muinaismuistoalueella historiapolun varrella on korsumonttuja Koljonvirran taistelun ajalta.

Juhani Ahon museon eli Pappilan pihapiiriä. Kuva Caroline Moinel

Koljonvirran taistelussa menehtyneen ruhtinas Dolgorukin muistomerkki.

Maisema- ja luontoarvot

Mansikkaniemi on osa jääkauden aikana muodostunutta harjumuodostumaa. Mäntyvaltainen maaperältään hiekka- ja hietavaltainen harju jatkuu pohjoiseen ja etelään. Topografia on loivapiirteistä ja kumpuilevaa, mikä näkyy erityisesti avoimilla alueilla. Niemen Pikku-Iihin laskevat rantatörmät ovat paikoin jyrkkiä ja niemeltä avautuu merkittäviä näkymiä vesistöjen suuntaan. Kesäteatterin käytössä oleva laakso erottuu metsäisten selänteiden välissä selkeästi omana maisematilanaan.

Lukuunottamatta niemen vanhaa metsää, suunnittelualueen maisema on vielä 1990-luvulla ollut huomattavasti nykyistä avoimempaa. Koljonvirran itäranta Ouluntien eteläpuolella on ollut avointa peltomaisemaa vielä 1992 vuoden maastokartan perusteella. Pellot on metsitetty vasta tämän jälkeen. Ilmakuvatarkastelujen perusteella myös rantavyöhyke on alueella pusikoitunut viljelyn vähentyessä.

Mansikkaniemen harjun metsä on säilynyt suojassa merkittävilta hakkuilta ja sitä on hoidettu virkistyskäytön lähtökohdista. Alueelta on runsaasti havaintoja vaarantuneista lajeista (laji.fi havainnot 4/2024) ja siellä sijaitsee liito-oravan elinpiiri.

Liito-oravaselvitys perustuu vuoden 2016 maaliskuussa tehtyyn kartoitukseen. Asemakaavassa on esitetty liito-oravan kannalta merkittävimmät puustoiset alueet ja yksittäiset puut. Liito-oravalle tärkeää puustoa on uimarannan läheisyydessä, museon pihapiirin koillispuolella ja korsualueen eteläosassa. Lisäksi yksittäisiä liito-oravapuita on museon pihapiirin eteläosassa.

Mansikkaniemen kärjessä on Pikku-lin järvimaisemaan avautuva nuotiopaikka ja puuvarasto.

Mansikkaniemen uusi koulurakennus sijoittuu historialliseen maisemaan.

Ympäristösuunnitelma

Ympäristösuunnitelmassa tarkastellaan alueelle saapumiseen, alueen sisäisiin reitteihin ja oleskelumahdollisuuksiin sekä tapahtuma-aikaisiin järjestelyihin liittyviä tilaratkaisuja. Lisäksi suunnitelmassa esitetään maisemanhoidon periaatteet ja toimenpiteet, parannuksia valaistukseen ja alueen opastukseen. Suunnittelussa on huomioitu erityisesti matkailun edistämisen ja esteettömyyden näkökulmat.

Pienennös
ympäristösuunnitelmasta.
Ympäristösuunnitelma
mittakaavassa 1:500 löytyy
raportin liitteistä.

Saapuminen ja opastus

Mansikkaniemi on paikallisille tuttu, mutta laajemmin tunnetaan Koljonvirta ja siihen liittyvää historiaa. Alueen markkinoinnissa ja viestinnässä onkin keskeistä korostaa Koljonvirran aluetta kokonaisuutena, jonka alla ovat erilaiset palvelut kesäteatterista Juhani Ahon museoon. Uuden sisäänuloportin avulla viestitään alueen olevan keskeinen osa Koljonvirran kokonaisuutta ja parannetaan alueen näkyvyyttä Ouluntien varressa.

Olevalla pysäköintialueella sijaitseva pääopaste uusitaan siten, että se kertoo kattavasti koko alueen toiminnoista ja historiasta. Olevat opasteet käydään läpi tarkistaen että kohteiden nimet pitävät paikkansa.

Veneellä saapumista alueelle tuetaan sijoittamalla uusi venelaituri Koljonvirran sillan pohjoispuolelle. Laituri suunnitellaan esteettömäksi. Lisäksi melojien rantautumista helpotetaan Hietalahden pohjukkaan sijoitettavilla rantautumISRakenteilla.

Jalankulun ja pyöräilyn reittejä alueelle pyritään myös kehittämään. Keskeinen tavoite on parantaa etelään suuntautuvaa Koljonvirran rantoja myötäilevää reittiä ja siihen liittyvää Koljonvirran alikulkua. Alikulkuun rakennetaan puupintainen reitti, johon on helppo lisätä turvallisuutta parantavat kaiteet. Puurakennetta jatketaan myös Ouluntien eteläpuolelle, jolloin jyrkästä noususta saadaan esteetön.

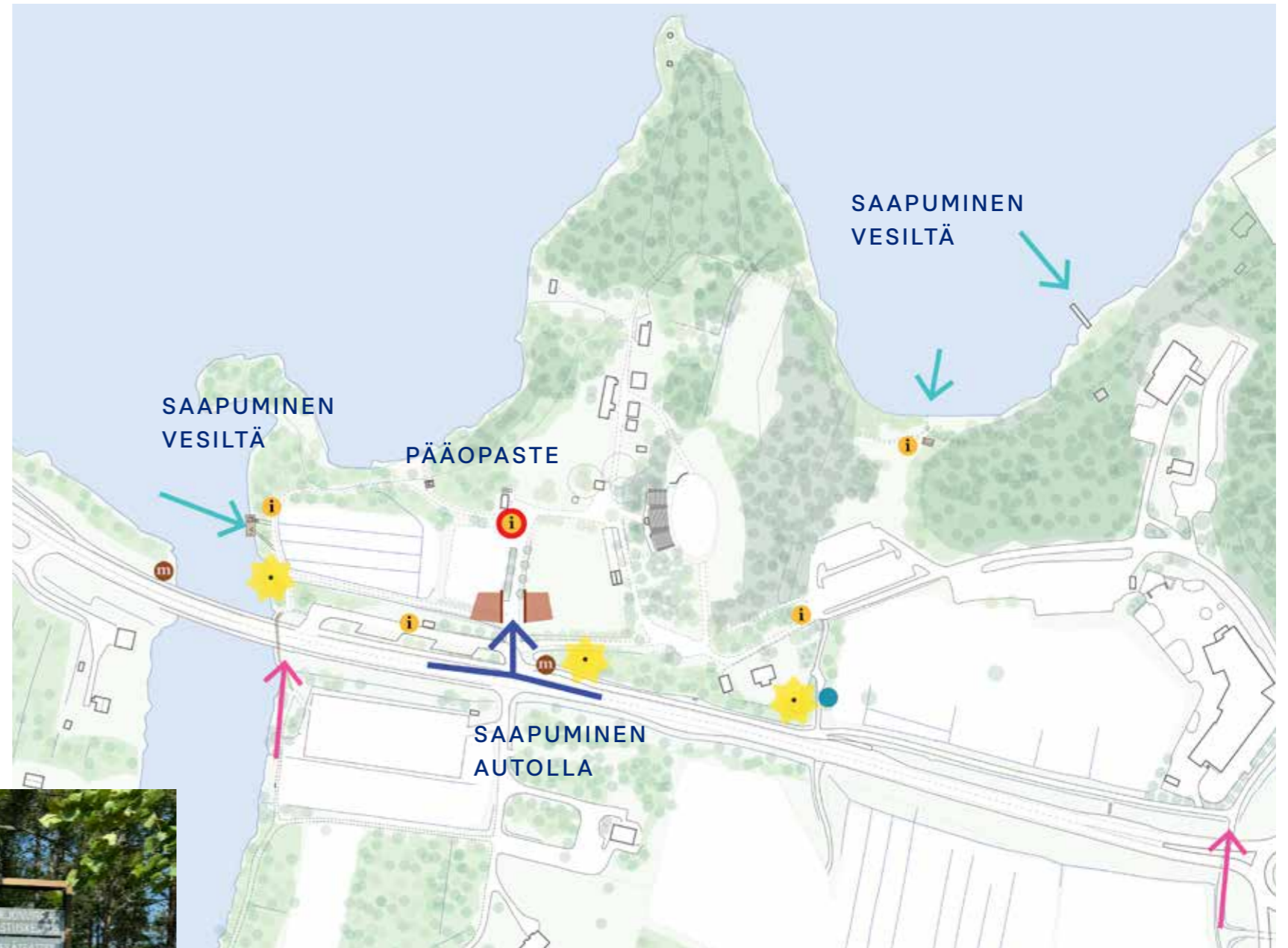
Uusi Koljonvirran portti

Uusi Koljonvirran portti sijoitetaan nykyisen pysäköintipaikan liittymään. Porttiaiheella halutaan korostaa saapumista Koljonvirran alueelle. Portin lisäksi alueen näkyvyyttä Ouluntieltä parannetaan valaisemalla yksittäisiä puita ja mahdollisesti aita- tai muita rakenteita kohdevalaisimilla.

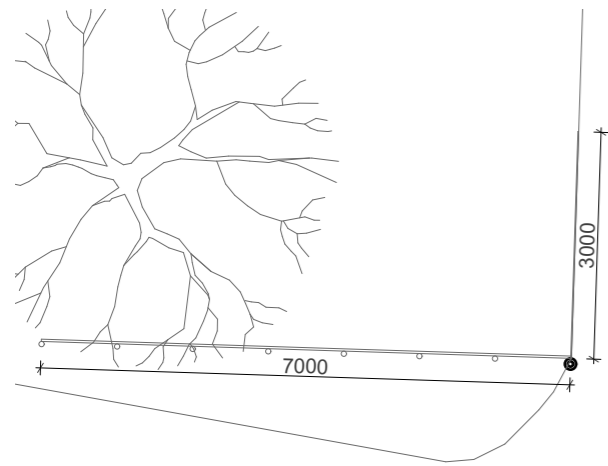
Portti rakennetaan kummallekin puolelle ajoväylää ja sen muoto-kieli saa innoituksen alueella käytetyistä pisteaidoista. Porttiin yhdistetään teksti ”Koljonvirta” ja mahdollisesti muita alueen historiasta kertovia symboleita, kuten Juhani Ahon museon logossa esiintyvä sulkakynä.

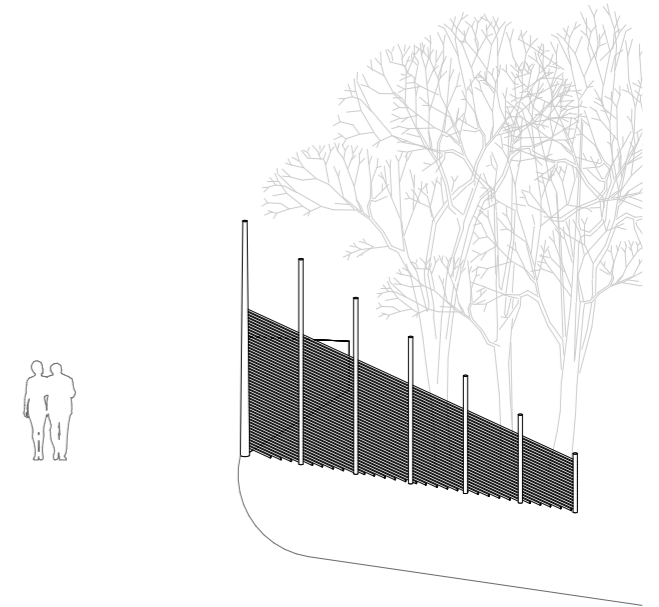
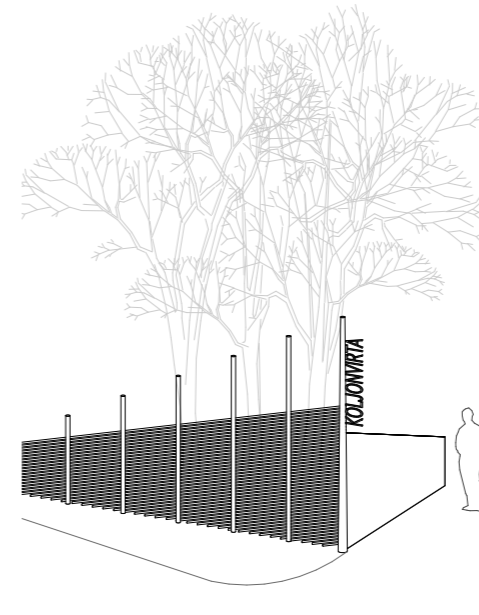
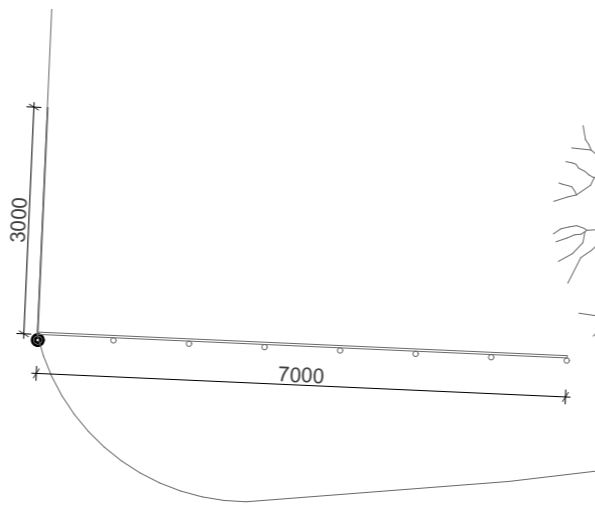
Opasteiden tekstit on käytävä läpi.
Kuva: Ellare Oy

	Koljonvirran portti		Koljonvirta -mainostaulu
	Valaistu puu		Saapumissuunta vesiltä
	Pääopaste		Saapumissuunta kävellen ja pyörällä
	Aluekartan sisältävä opaste		Saapumissuunta autolla
	Liikennemerkki		

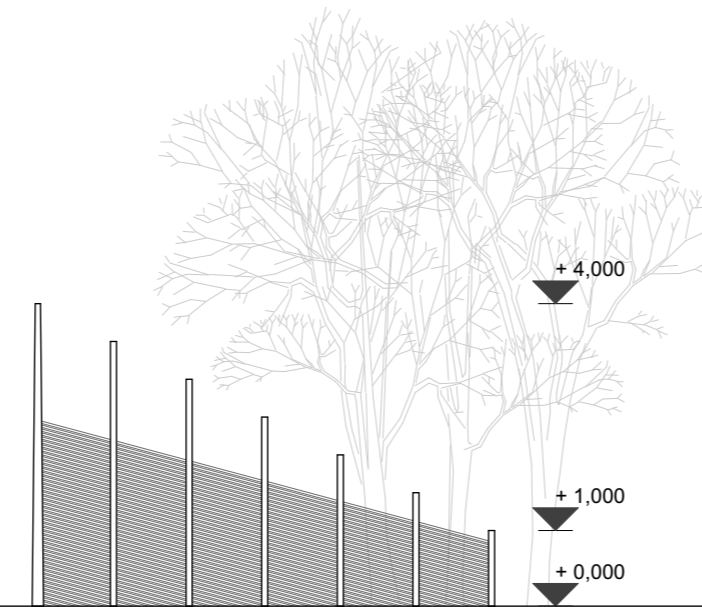
Pohjapiirros

Aksonometria

Julkisivu

KOLJONVIRRAN PORTTI

- Muotokieli ja materiaalit mukailevat pisteaitojen muotoa.
- Pystytolpat ja sisäpuolen seinäkkeet corten-terästä
- Julkisivu käsittelemätöntä riukua
- Kiinnitetään metalliset kirjaimet "Koljonvirta" ja mahdollisesti muita alueen historiaan viittaavia symboleja.
- Metalliseiniin voidaan leikata myös siluettikuvioita.

Pääopaste

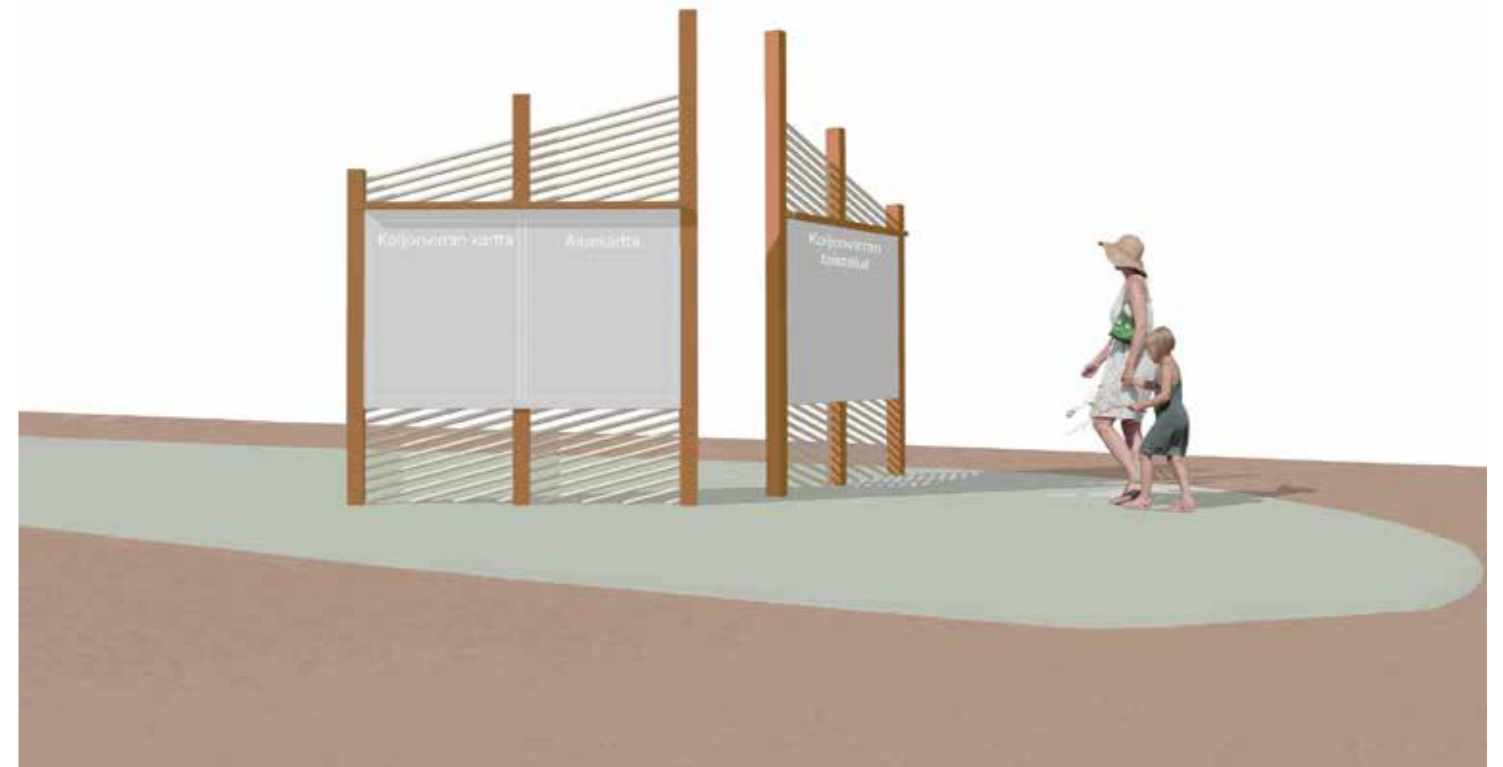
Pääopasteen ympäristöstä tehdään selkeä lähtöpiste historia- ja maisemapoluille ja alueen muihin palveluihin. Pääopaste muokataan paremmin alueen ilmeeseen sopivaksi ja sen sisältöä yksinkertaistetaan ja jäsennetään selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Pääopasteen tulee kertoa kaikista Koljonvirran alueen toiminnosta, sisältää selkeä aluekartta ja tärkeimmät palveluiden ja reittien esteettömyyteen liittyvät tiedot.

Pääopasteen kartasta tulisi ensimmäisellä silmäyksellä käydä ilmi Koljonvirran alueen keskeisimpien palveluiden sijainti. Näitä palveluita ovat Juhani Ahon museo, kesäteatteri, uimaranta, Mäntylä/kesäkahvila, leirintäalue sekä Koljonvirran vanhan sairaalan alue. Lisäksi näytetään kahden tärkeimmän kulkureitin (historiapolku ja maisemapolku) sijainti, pituus ja esteettömyyden taso, sekä kiinteästi alueella sijaitsevat wc:t.

Pääopaste siirretään keskeisemmälle paikalle ja sille rakennetaan alueen ilmeeseen ja materiaalimaailmaan soveltuva teline.

PÄÄOPASTEEN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAA:

- Taulun yläreuna 1400-1600 mm korkeudella maasta.
- Opastaulun eteen jäätävä riittävästi avointa tilaa.
- Tekstin määrä pidettävä vähäisenä ja fonttikoko riittävän suurena.
- Pääkohteet visualisoituna ja nimettynä. Kartalle lisäksi Olet tässä -symboli.
- Reittien nimet esille, suositeltava kierto-suunta nuolella esitettynä, pituus ja vaativuus sekä lyhyt kuvaus esteettömyyden tasosta.
- Opastaulussa on aurinkolippa, johon integroidaan valaistus.

Havainnekuva uudesta pääopasteesta ja referenssejä opasteen materiaaleista. Materiaalit ja tyyli ovat yhtenäisiä Koljonvirran portin kanssa.

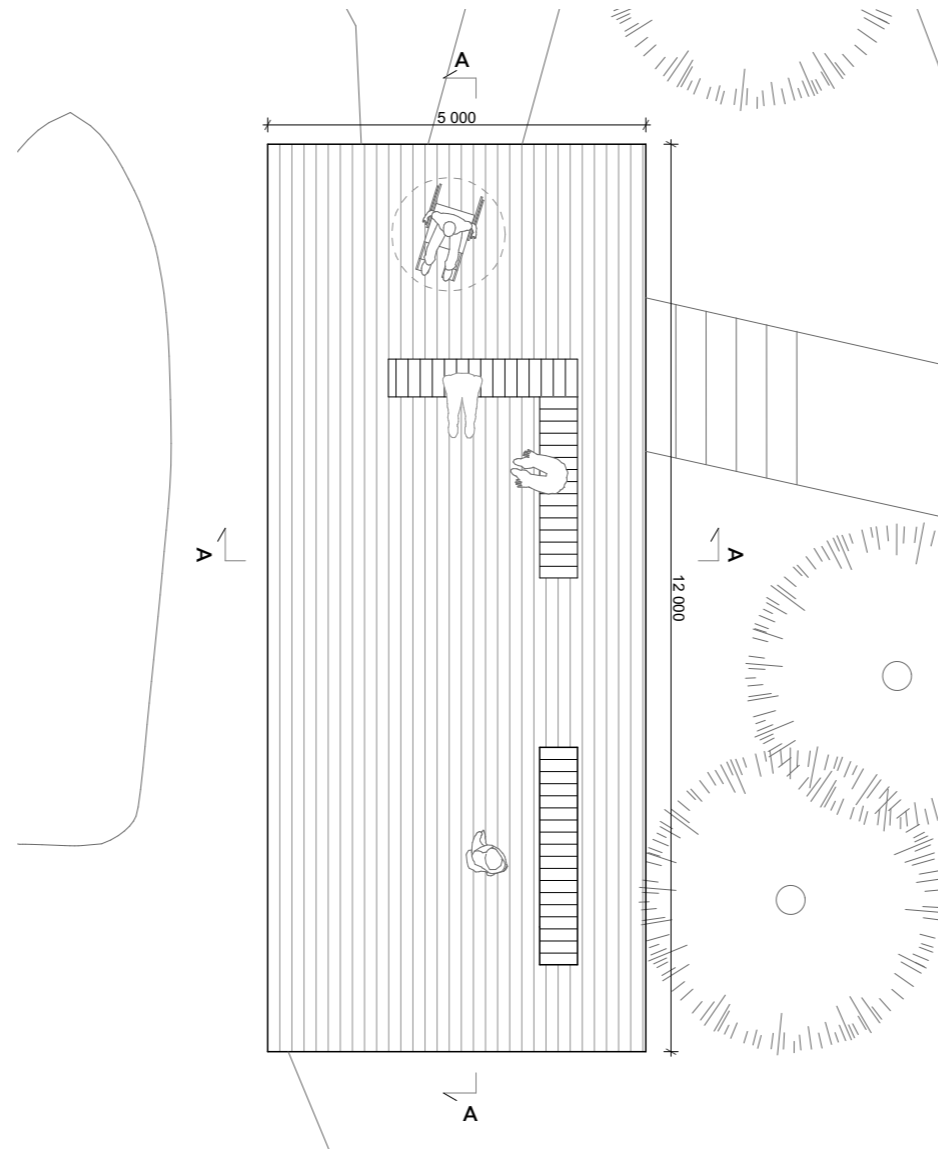

Venelaituri

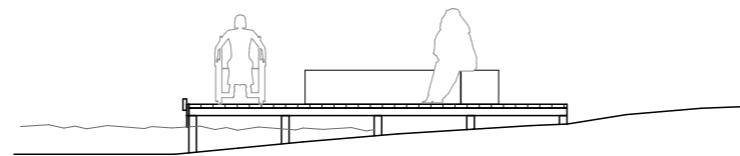
Uusi venelaituri sijoitetaan Koljonvirran sillan pohjoispuolelle. Laituriin on mahdollista jättää oma vene muutamaksi tunniksi ja vierailualueelle. Laituri suunnitellaan niin, että siltä on mahdollista nousta esteettömästi veneeseen ja veneestä pois. Venelaiturin pinta on tasainen, jotta pyörällisellä apuvälineellä on mahdollista liikkua esteettömästi. Penkin tai vastaavan korokkeen viereen tulee jättää tilaa apuvälineen kanssa liikkuvalla.

VENELAITURI

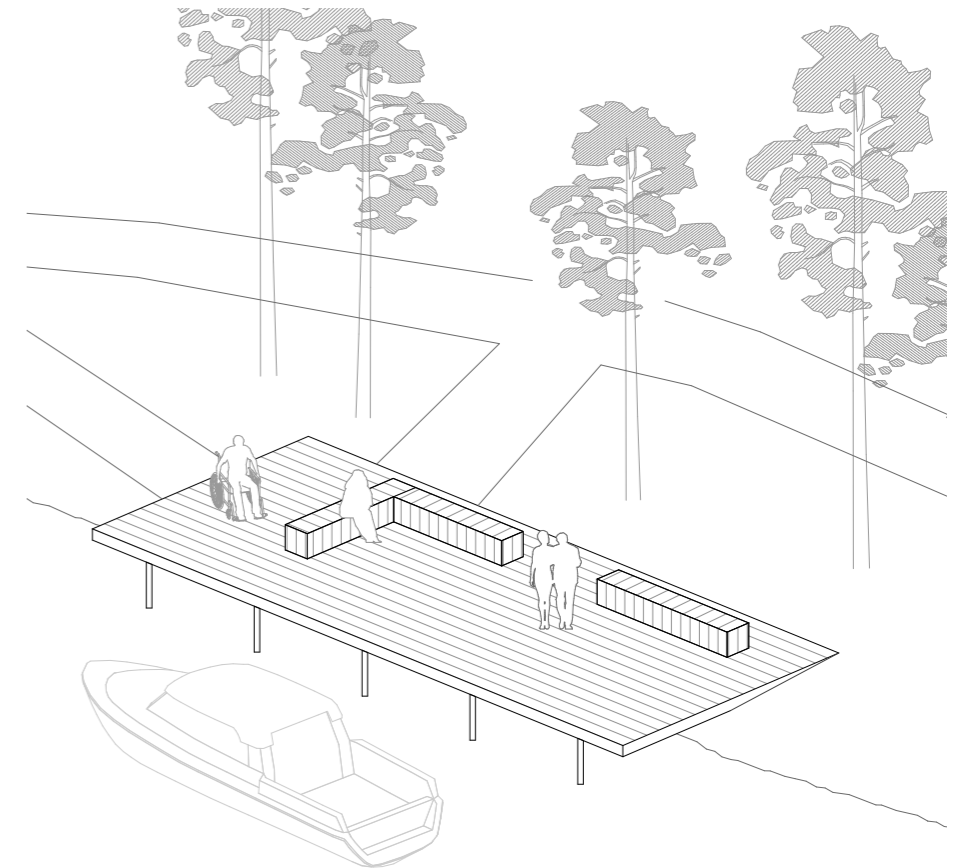
- Materiaali puu ja metalli. Luiskassa käsijohteet teräksestä.
- Perustetaan kiinteästi rantapenkkaan
- Venelaiturille kulku luiskalla, jotta pituuskaltevuutta luiskaan ei tule liikaa (max 8 %).
 - a. Luiskan pituuskaltevuus $\leq 8\%$.
 - b. Luiskan leveys ≥ 1000 mm.
 - c. Luiskaan käsijohteet molemmille puolille kahdelle korkeudelle (70 ja 90 cm) maasta.

Pohjapiirros

Leikkaus

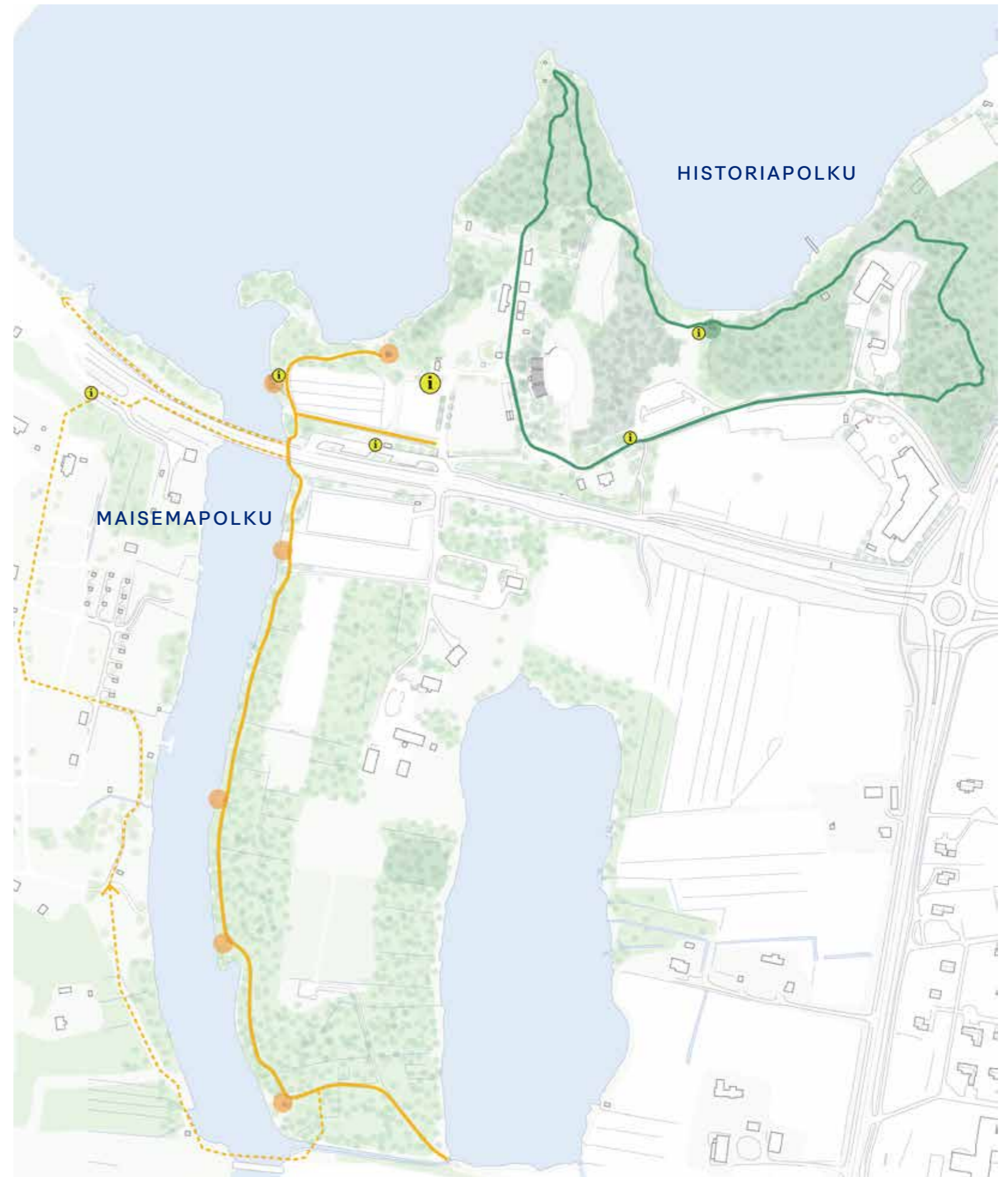

Reitit ja esteettömyys

Mansikkaniemen alueella säilytetään ja vahvistetaan kahta eri luonteista reittiä. Reittien varrelle sijoitetaan uusia oleskelurakenteita ja Koljonvirran itärannalle osoitettua maisemapolkua kehitetään täyttämään esteettömyyden vaatimukset. Nykyisin jo viitoitettu historiapolku kulkee haastavissa maasto-olosuhteissa, eikä ole tarkoituksenmukaista muuttaa sitä esteettömäksi. Historiapolkulle rakennetaan kuitenkin esteettömästi saavutettavissa oleva uusi esteetön näköalapaikka.

Koljonvirran itärannalla sijaitseva nykyinen polku kunnostetaan täyttämään esteettömyyden vaatimukset. Maisemapolun varteen sijoitetaan uusia penkkejä ja rautatiesillan kupeeseen toteutetaan uusi oleskelualue palvelemaan matkailijoita, paikallisia ja muun muassa koulun toimintaa.

Alueen talvireittejä pyritään kehittämään siten, että hiihtäminen tai talvikävely Mansikkaniemen koulun laduilta uudelle rautatiesillan oleskelupaikalle olisi mahdollista.

Maisemapolku

Maisemapolulla kävijä pääsee esteettömästi kokemaan Koljonvirran aivan veden äärestä ja nauttimaan niin vesistönäkymistä, kuin vanhan rautatiesillan tunnelmasta. Mikäli asemakaavassakin esitetty kevyen liikenteen silta toteutuu, tulevaisuudessa maisemapolku voisi jatkua Koljonvirran länsipuolelle ja siitä edelleen leirintäalueen läpi. Maisemapolkua voisi laajentaa myös Koljonvirran vanhalle sairaalalle alueen kehittyessä. Reitti merkitään maastoon omalla symbolillaan.

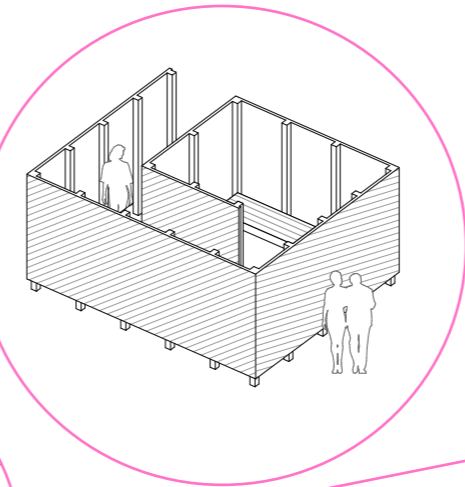
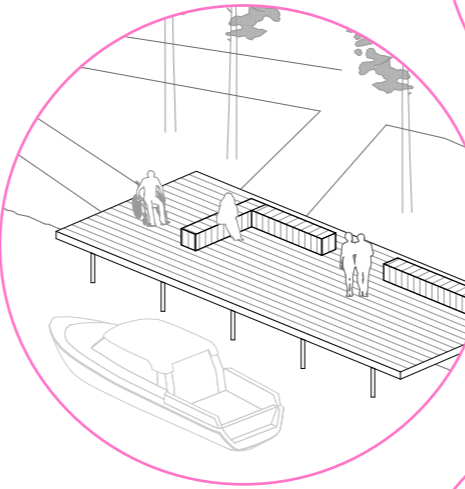
Maisemapolulle sijoittuvat uimaranta, uusi venelaituri ja rautatiesillan uusi oleskelupaikka. Lisäksi polun varteen sijoitetaan penkkejä, joiden kohdilta rantakasvillisuutta poistetaan ja näkymiä vesistölle avataan. Esteetön kulkureitti uimarannalle osoitetaan maisemapolkuja pitkin. Uimarannan liikuntaesteisten pysäköintipaikat (2kpl) sijoitetaan pääpysäköintialueen koilliskulmaan, josta reitti uimarannalle on mahdollisimman lyhyt.

Suhteellisen tasainen ja pääosin riittävän leveä kulkureitti on jo olemassa maastossa. Nykyisen kulkureitin esteettömyyttä parannetaan leventämällä sitä Ouluntien alituksen jälkeen ja pinnoittamalla se kivituhkalla. Valumavesien aiheuttamat urat ja routakuopat nykyisessä pintamateriaalissa paikataan. Tiivistetty kivituhka ja reittien kallistukset estävät uusia uria muodostumasta. Jyrkimmät kohdat nykyisen pysäköintialueen vieressä loivennetaan täyttämällä kivituhkalla.

Nykyinen Ouluntien sillan alitus on kapea ja vaarallinen käsijohteen puuttuessa. Alikulcutunneliin toteutetaan puupintainen reitti, jossa on turvakaiteet. Lankkureitti toteutetaan alkamaan sillan pohjoispuolelta ja jatkumaan korkotasoltaan haastavien kohtien yli Ouluntien eteläpuolelle.

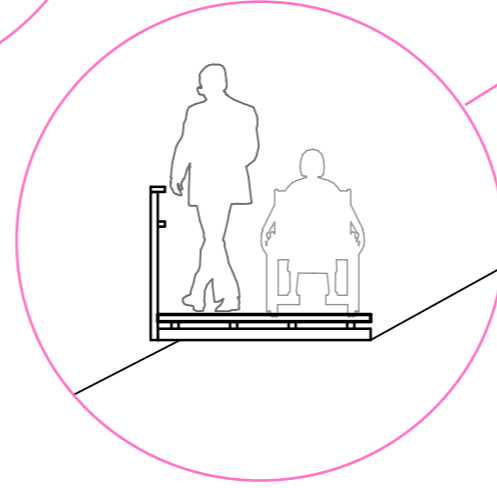
Sillan jälkeen maasto on jyrkkä ja lankkureitti sovitetaan esteettömään kaltevuuteen tarvittavalta matkalta. Suojakaiteen ja käsijohteen lisäksi lankkureitille asennetaan 50mm korkeat suojareunukset luiskan ja lankkureitin molemmille reunoille.

Uimaranta; esteetön uimakoppi, piknik-pöydät ja lasten leikki

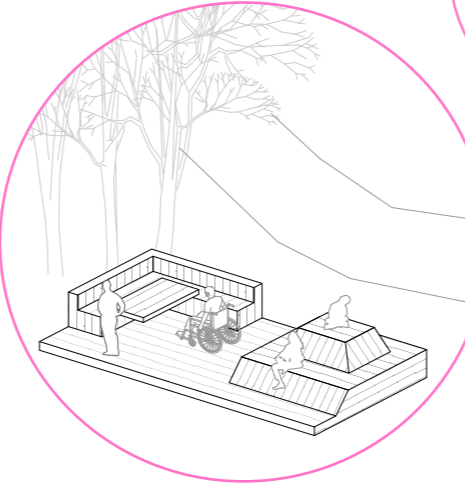

Venelaituri

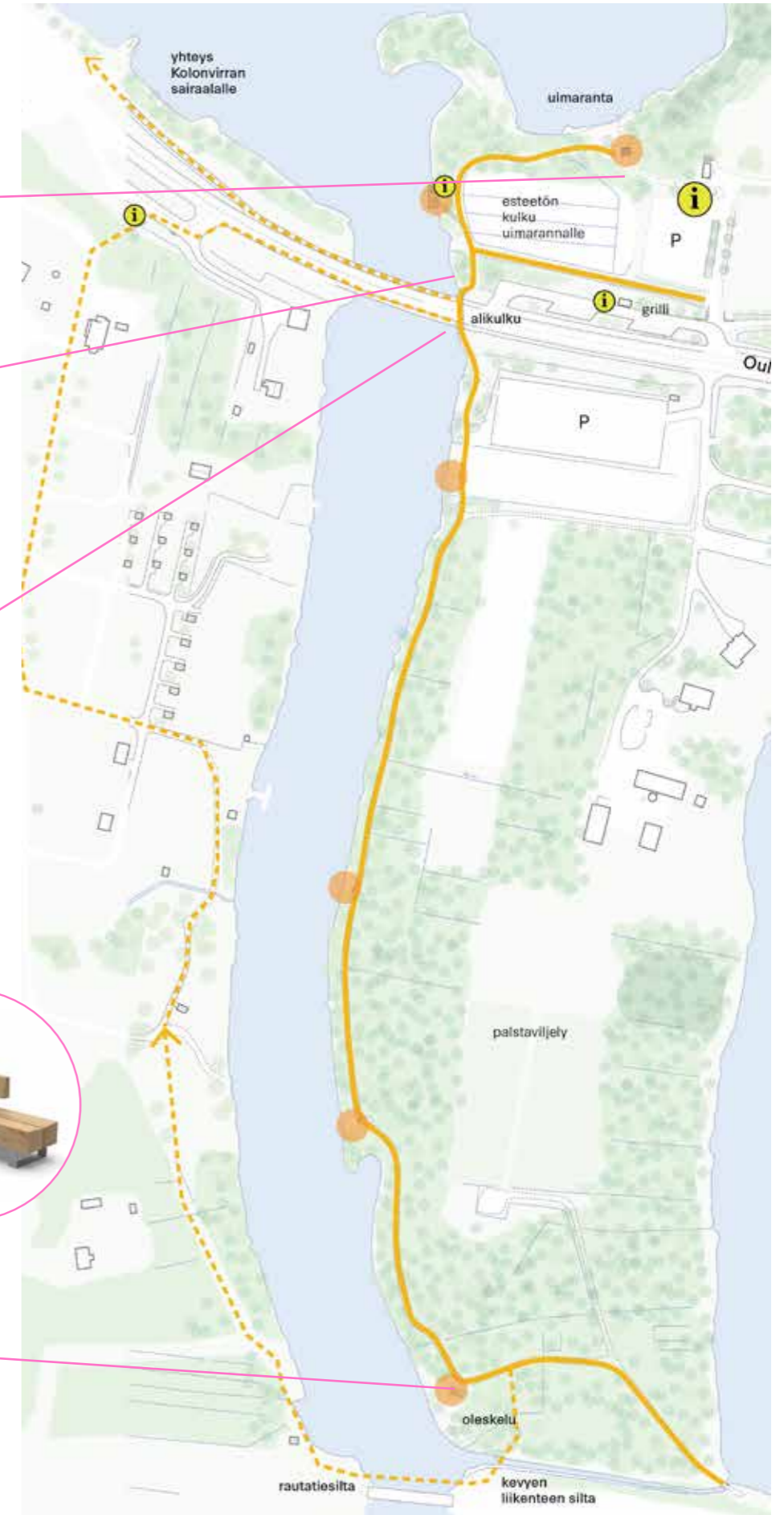
Ouluntien alitus ja esteetön puurakenne

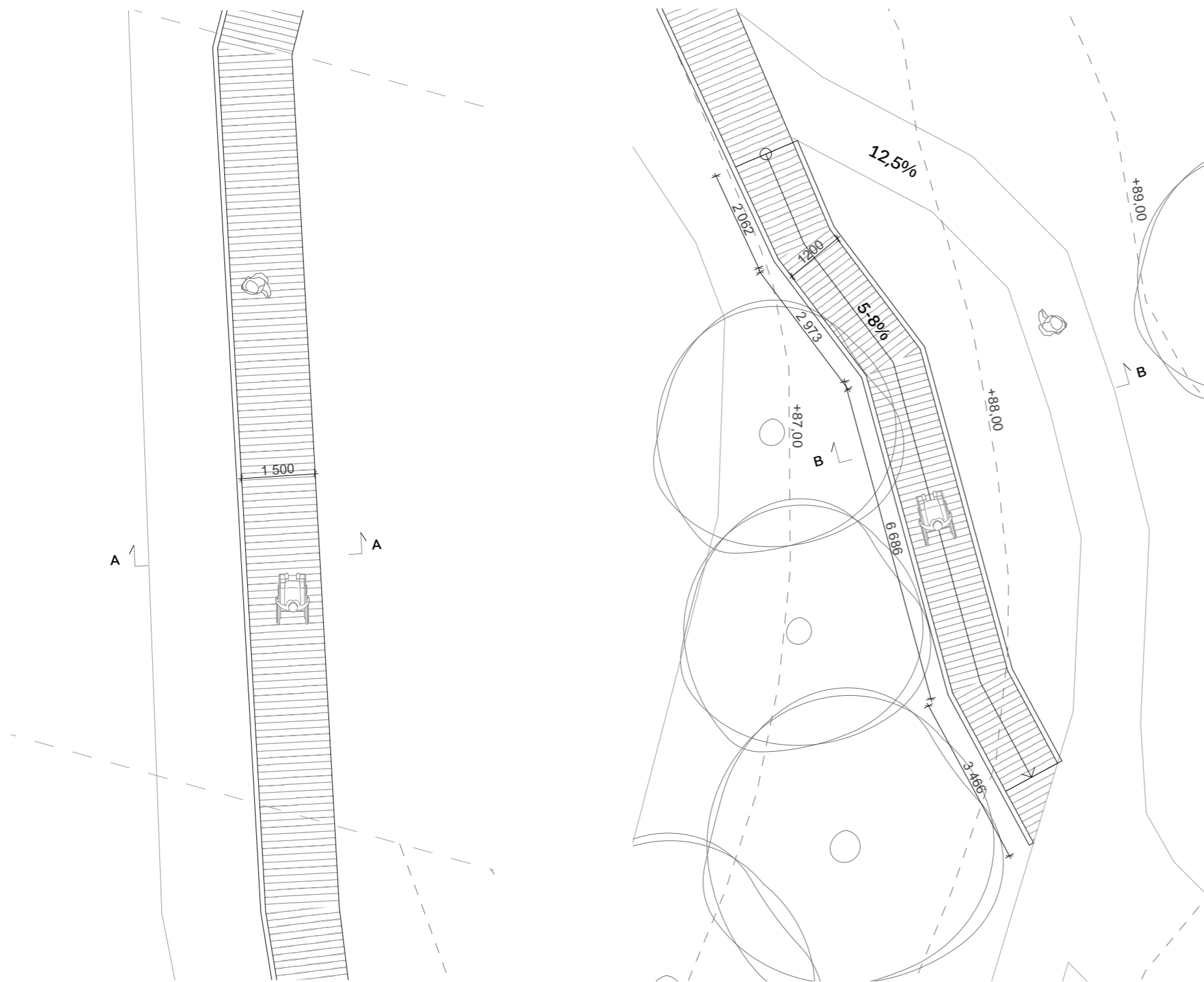

Penkkejä

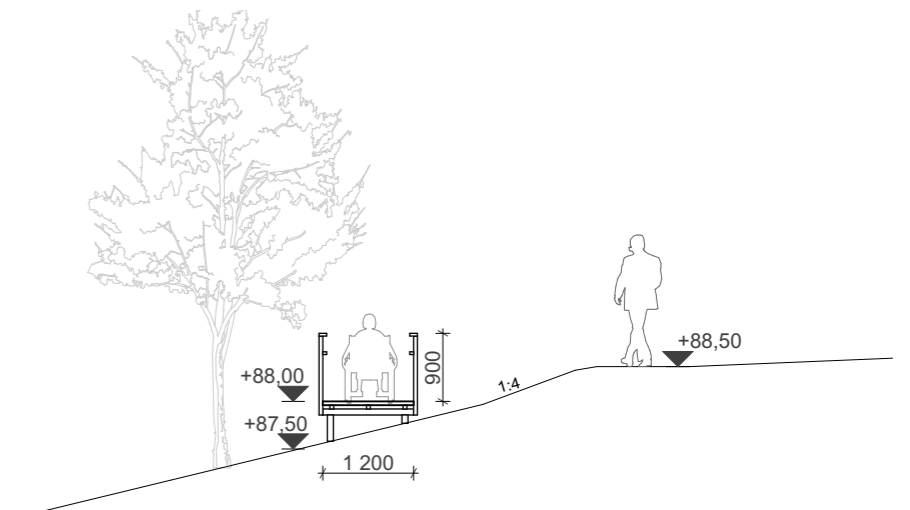
Oleskelupaikka rautatiesillalla

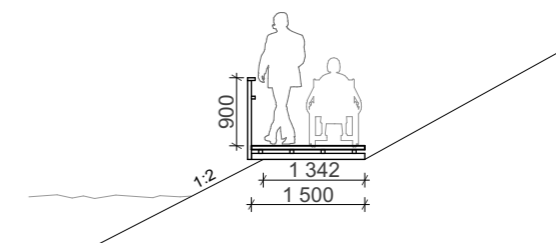

OULUNTIE ALITTAVA RAKENNE:

- Reitin leveys vähintään 1200 mm.
- Pituuskaltevuus 8 % tai vähemmän.
- Lankut asennettava poikittain kulkusuuntaan nähden.
- Lankkureitin rakojen väli maksimissaan 5 mm.
- Käsijohteet, (teräs) kahdelle korkeudelle 70 mm ja 90 mm korkeudelle maasta molemmille puolille.
- Käsijohteen muoto pyöreä tai ovaali.

Leikkaus

Leikkaus

Historiapolku

Historiapolku avaa kattavasti Koljonvirran taisteluiden kulkua ja muun muassa maastossa näkyvien muinaisjäännösten alkuperää. Historiapolulle osoitetaan selkeä aloituspiste alueen pääopasteelta. Pääopasteessa avataan historiapolun vaativuustasoa ja opastetaan digitaalisten sisältöjen käyttö.

Olevaa historiapolkua kehitetään rakentamalla sen varteen rantaan puinen oleskelutasanne. Oleskelutasanne sijoitetaan Hietalahden pohjukkaan, johon esitetään myös melojien rantautumispaikkaa.

Koljonvirran taisteluista kerrotaan alueopasteissa, siten että myös apuvälineen kanssa kulkevat pääsevät tutustumaan alueen historiaan syvällisesti.

Mansikkaniemen metsät ovat ikärakenteeltaan monimuotoisia ja säilyneet pitkään suojassa hakkuilta. Metsäisen niemen arvokasta luontoa pyritään säilyttämään rajaamalla kulku opastetuille reiteille ja rantapolulle. Syntyneitä ”oikopolkuja” voidaan vähentää asettamalla esim. puunrunko polun päähän.

Historiapolun keskeisiä kohteita on muinaisjäännösalueeksi luokiteltu korsualue. Korsukuopat ovat osittain nuoren vesakon peitossa. Korsujen näkyvyyttä parannetaan poistamalla nuorta puustoa kuoppien ympäriltä ja niiden pohjalta.

- Aluekartan sisältävä opaste
- Opaste historiasisällöllä
- Opasteviitta

Uudet rakenteet ja toiminnot

Keskeisillä alueilla näkyvimvät uudet rakenteet ovat kahvio- ja lipunmyyntirakennus ja lavasteiden suojarakenne. Lisäksi uusia oleskelurakenteita esitetään toteutettavaksi kolme ja uimarannalle esitetään leikki- ja oleskelukalusteiden lisäämistä ja uuden uimakopin toteuttamista. Uusien kalusteiden, varusteiden ja rakenteiden suunnittelussa ja valinnassa huomioidaan alueen ilmeen yhtenäistäminen.

Rakenteissa, kalusteissa ja varusteissa pääasiallinen materiaali on käsittelemätön puu, joka aikaa myöten harmaantuu alueen pisteaitojen väriseksi. Viisto rimoitus on yksi rakenteiden ilmeessä toistuva teema.

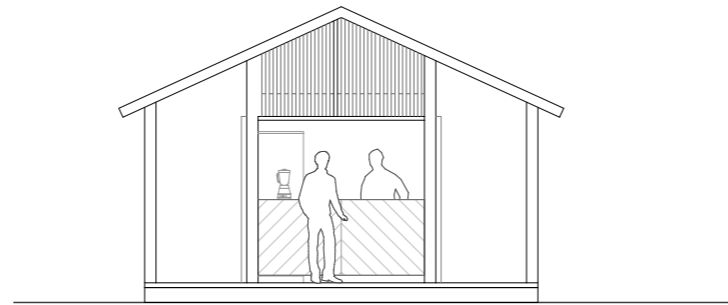
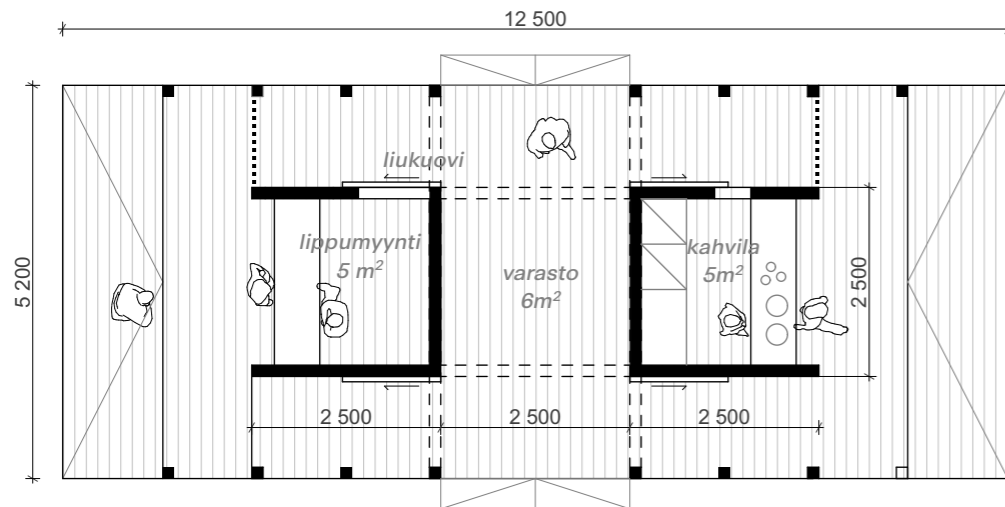
Kahvio- ja lipunmyyntirakennus

Lipunmyynnille sekä esimerkiksi teatterin väliaikatarjoilun tarpeisiin rakennetaan uusi kevyt rakennus Dolgorukin muistomerkillä teatterin katsomolle johtavan reitin varteen. Monikäyttöisen rakennuksen toinen pääty toimii lipunmyyntipisteenä ja toinen palvelee muun muassa kahvilana. Rakennuksen jatkoksi on mahdollista pystyttää teltta kahvittelua varten. Keskellä rakennuksesta on varastotilaa, joka voidaan sulkea liukuovin ja lukita.

Rakennuksen katto muodostaa lipan, jonka alle jää sateelta ja auringon paahteelta suojattua terassia.

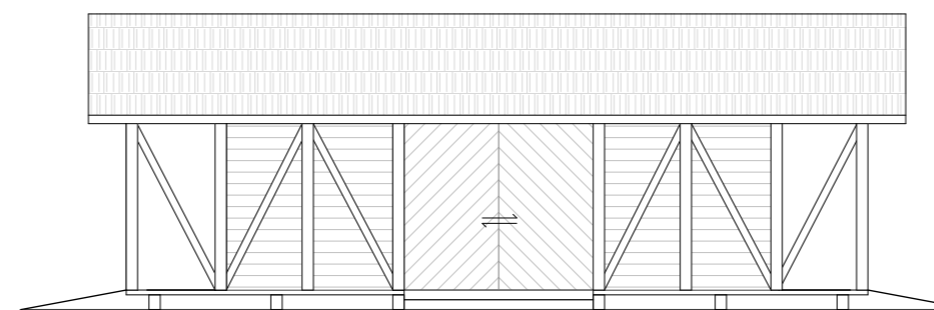
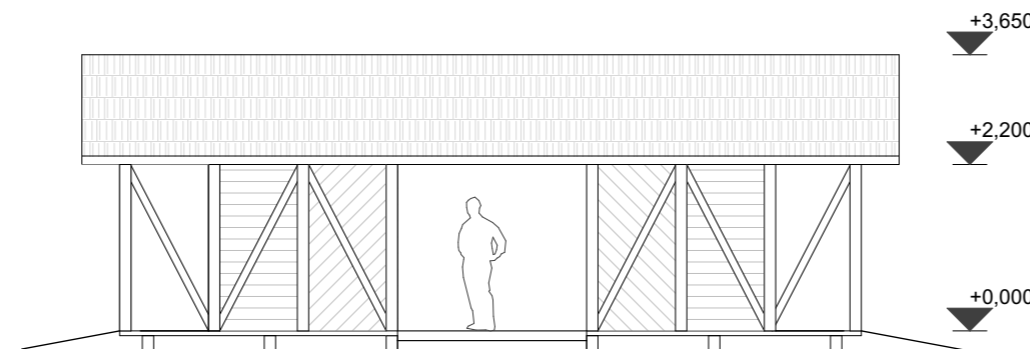
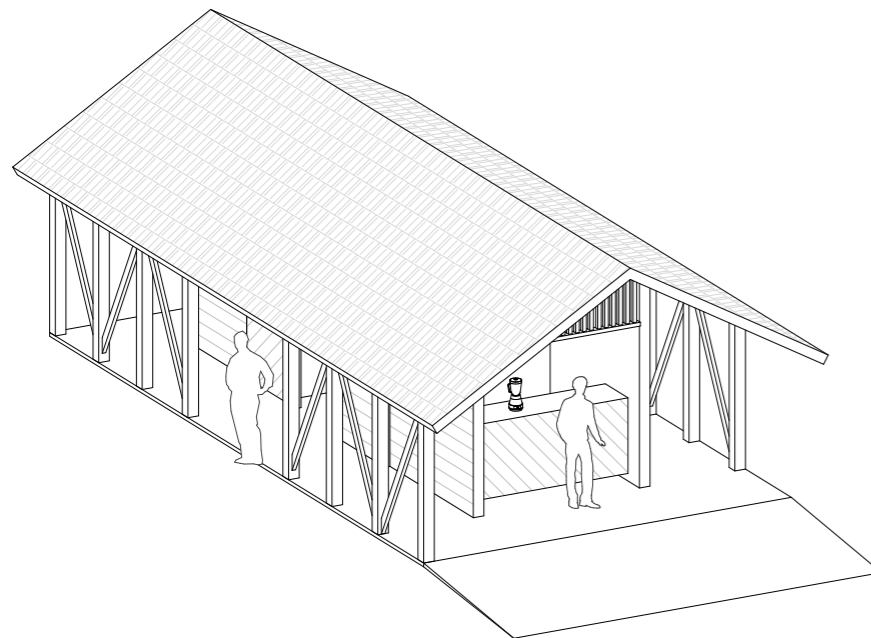
Referenssikuvia uusien rakenteiden materiaaleista.

KAHVIO- JA LIPUNMYyntIRAKENNUS

- Julkisivu: puulaudoitus ja puutolpat, käsittelemätön mänty
- Liukuovet puusta, punamultamaali
- Lattia: puulankku
- Katto: musta huopakate

Pohjapiirros

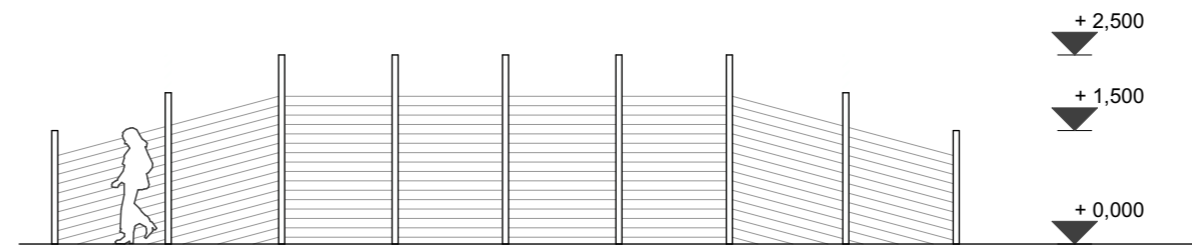
Julkisivut

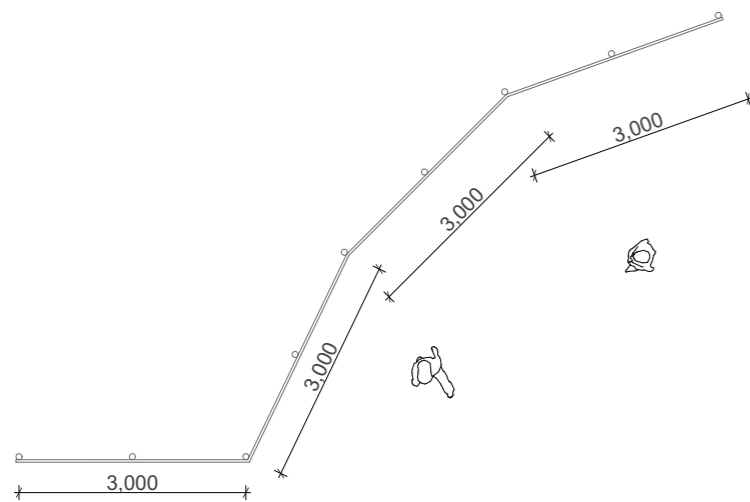
Referenssikuvia kahvio-lipunmyyntirakennuksen materiaaleista.

Lavasteiden suoja-aita

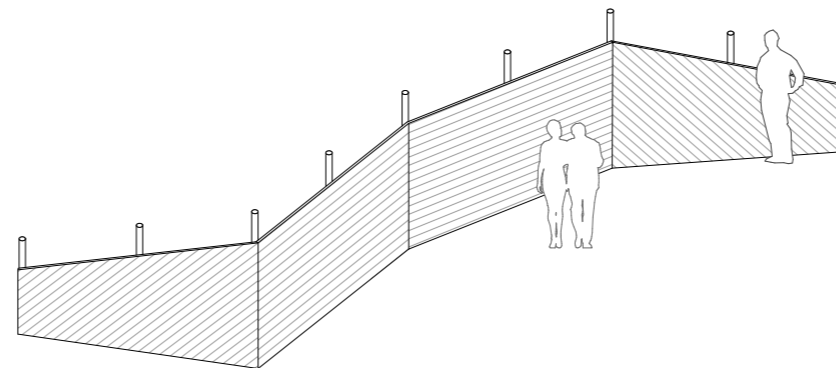
Lavasteiden väliaikaista varastointia varten näyttämöalueen reunaan rakennetaan aita. Sen taakse on mahdollista siirtää kevytrakenteisia lavasteita niin, että kesäaikaan katsomoa voidaan käyttää monenlaisiin esityksiin.

Julkisivu

Pohjapiirros

Aksonometria

LAVASTEIDEN SUOJA-AITA

- Pystytolpat puuta
- Rimoitus käsittelemätöntä riukua

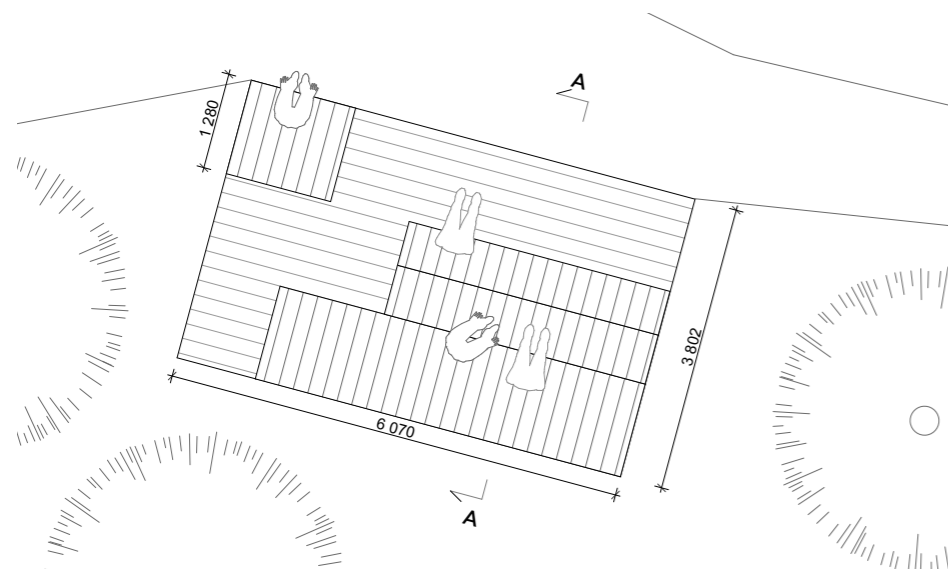
Referenssikuva lavasteiden suoja-aidan materiaaleista.

Uudet oleskelupaikat

Uusia oleskelurakenteita esitetään toteutettavaksi kaksi: Hietalahden oleskelutasanne ja maisemapolun oleskelupaikka. Oleskelurakenteet ovat ilmeeltään yhtenäisiä ja nivovat aluetta yhdeksi kokonaisuudeksi. Oleskelupaikat suunnitellaan esteettömyyden vaatimukset huomioiden ja ne palvelevat laajasti alueen eri käyttäjiä koululaisista matkailijoihin. Oleskelupaikkojen kalustukseen kuuluvat kiinteät penkki- ja pöytärakenteet, jotka mahdollistavat eväiden nauttimisen ja levähtämisen. Kiinteiden rakenteiden äärelle tulee päästä pyörällisellä apuvälineellä.

Suojainen uusi oleskelupaikka maisemapolulla rautatiesillan läheisyydessä palvelee erityisesti hieman suurempia ryhmiä ja mm. Mansikkaniemen koulu voi hyödyntää sitä opetuksessa ja tehdä sinne retkiä. Rautatiesillan kupeesta avautuu näymät Koljonvirralle kahteen suuntaan. Vieressä sijaitsee myös veneenlaskupaikka ja venevalkama.

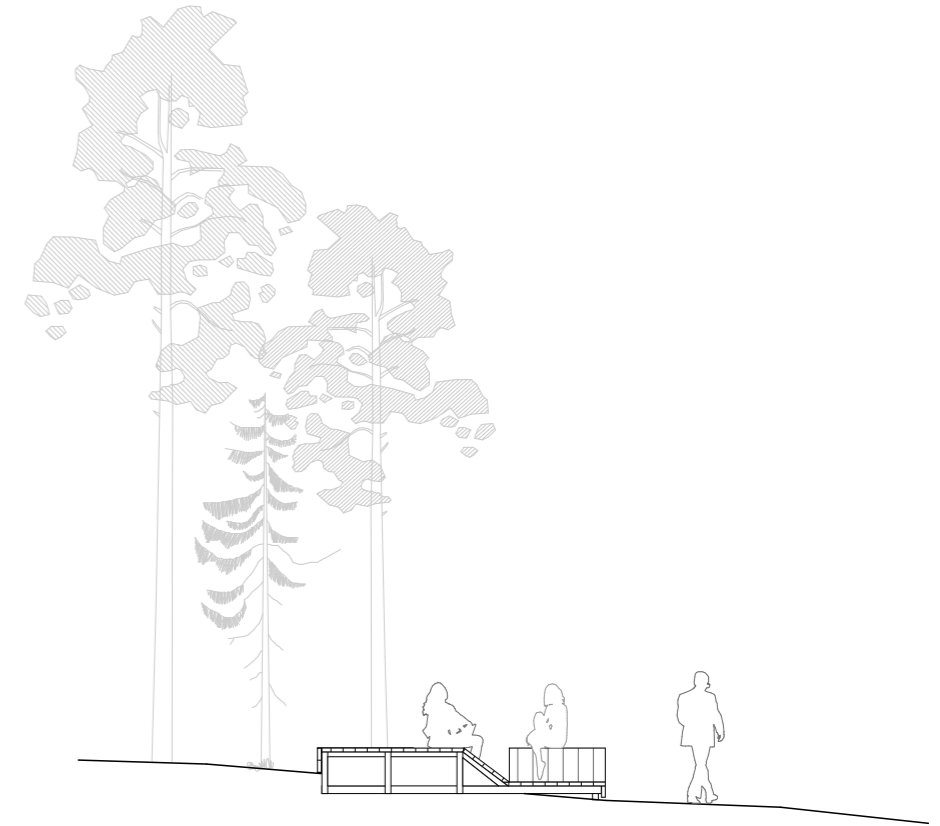
Hietalahden pohjukkaan rakennettava oleskelutasanne palvelee muun muassa meloen saapuvia vierailijoita.

Pohjapiirros

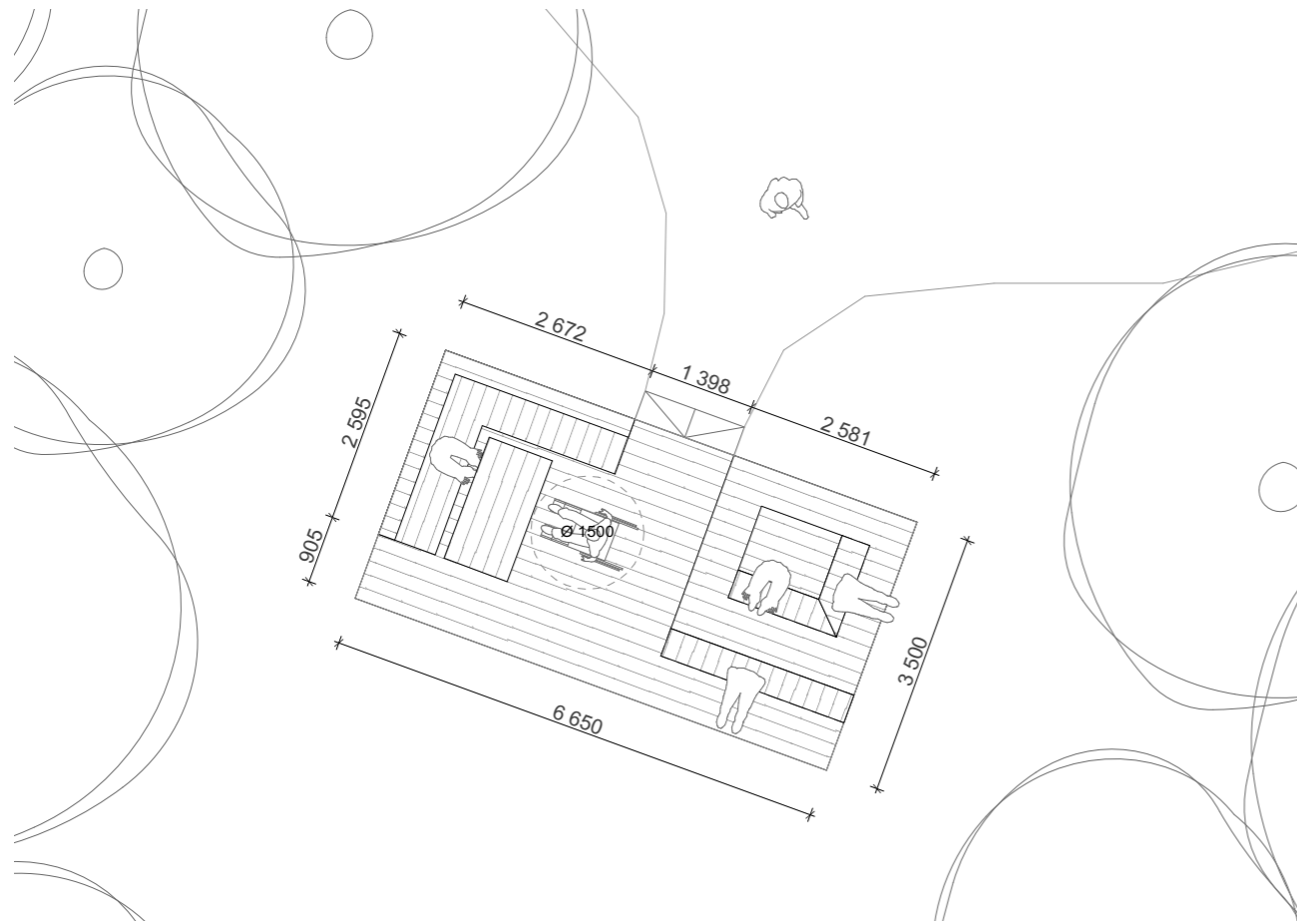
Aksonometria

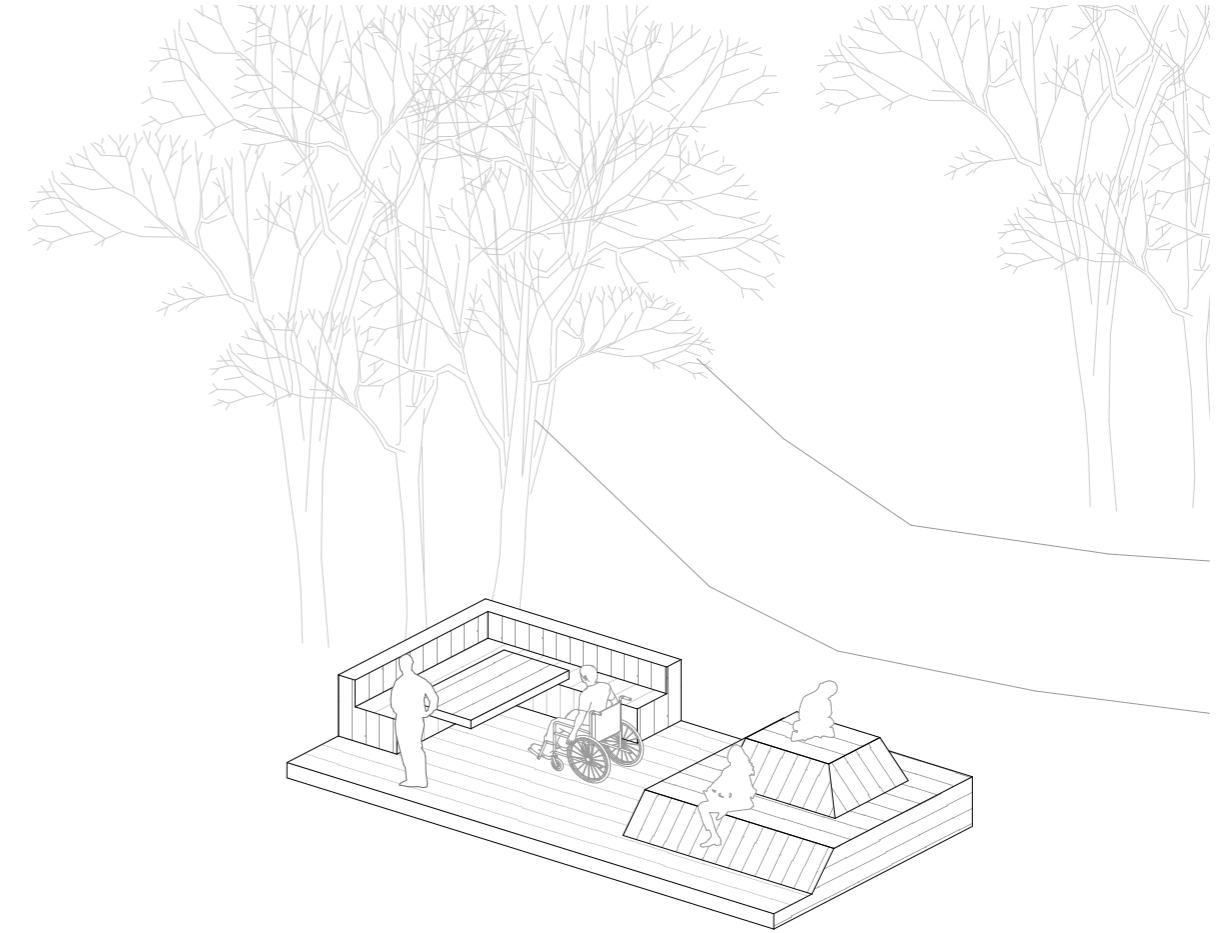
Leikkaus

HIETALAHDEN OLESKELUTASANNE

- Materiaalina käsittelemätön puu ja metalli
- Runko puuta
- Laudoitus käsittelemätöntä mäntyä

Pohjapiirros

Aksonometria

MAISEMAPOLUN OLESKELUPAIKKA

- Lankkulattia, käsittelemätön puu
- Penkkipöytä rakenne, käsittelemätön mänty ja metalli
- Kiinteät istuskelutasot käsittelemätön mänty
- Runko puusta
- Pöydän ääreen tulee olla mahdollista päästä pyörällisellä apuvälineellä

Referenssikuvia käsittelemättömistä puurakenteista.

Uimarannan kehittäminen

Uimarannalle järjestetään esteetön reitti nykyiseltä pysäköintipaikalta. Reittiä loivennetaan paikoin, jotta se täyttää esteettömyysvaatimukset. Uimarannan nykyinen pukukoppi uusitaan suuremmalla, esteettömällä kopilla. Rannalle voidaan asentaa myös esteettömän veteen pääsyn mahdollistava Mobi-mat. Matto asennetaan uimakopilta veteen hiekka-alueen yli ja se voidaan kerätä talveksi pois.

Uimarannalle lisätään kaksi piknik -pöytäryhmää. Tuotteiden valinnassa otetaan huomioon esteettömyys. Pöytien pätyyn tulee olla mahdollista päästä pyörällisellä apuvälineellä. Pöytälevyn tulisi jatkua 350-400 mm yli pöydän päädyn.

Uimarannalle lisätään lasten hiekkaleikkejä tukevia välineitä tai rakenteita.

Uimarannan pukukoppi

Esteettömän pukuhuoneen kulkuaukon vapaa leveys tulee olla vähintään 850mm. Sisällä tulee olla halkaisijaltaan 1,5m kokoinen pyörähdyttila. Seinustalle rakennettavan penkin leveys tulee olla 600mm, mikä mahdollistaa pukeutumisen makuulla ja palvelee myös muita käyttäjiä, kuten lapsiperheitä. Vaatekoukkuja on ripustettava riittävästi ja useammalle eri korkeudelle seinälle.

Uimakopin muotokieli on samanlainen kuin Iisalmen Veturitallinrannan kopissa.

Puiset leikkivälineet sopivat Mansikkaniemen ympäristöön.
Kuva: Richter Spielegeräte.

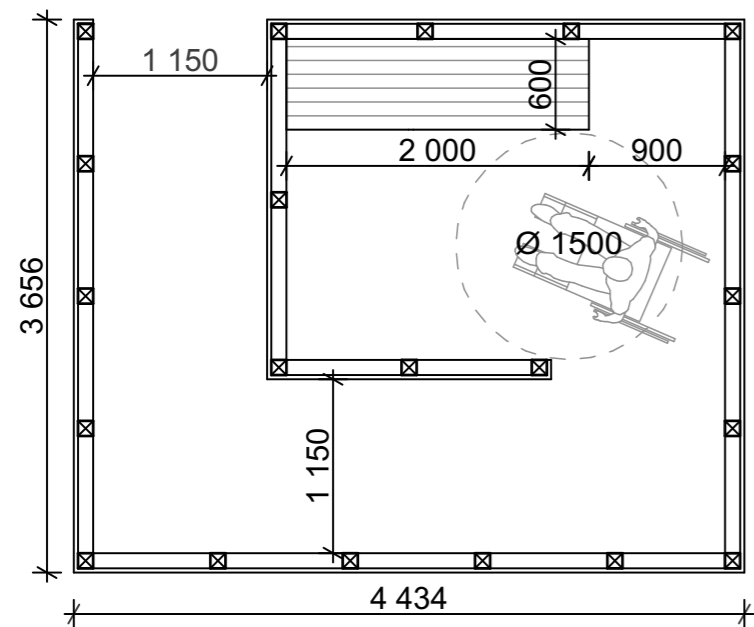
Hiekkaleikki on luonteva lisä uimarannan palveluihin. Kuva: Richter Spielegeräte.

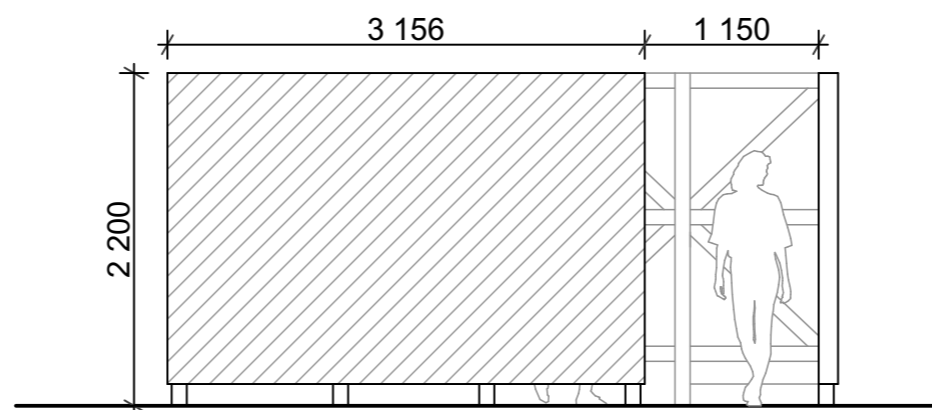
Iisalmen -malliston piknik-pöytä, jonka pääty venytetty pyörätuolille. Kuva: Abau design.

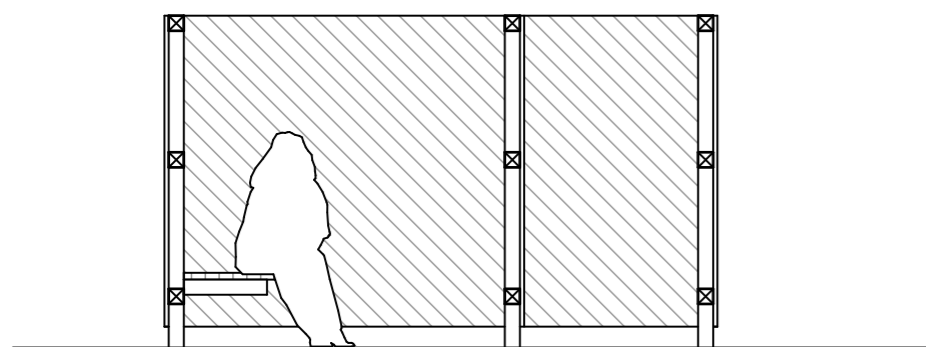
Rannan ympäristöstä voi tehdä lapsille houkuttelevamman myös lisäämällä esim. maapuita ja tasapainopölyjä.

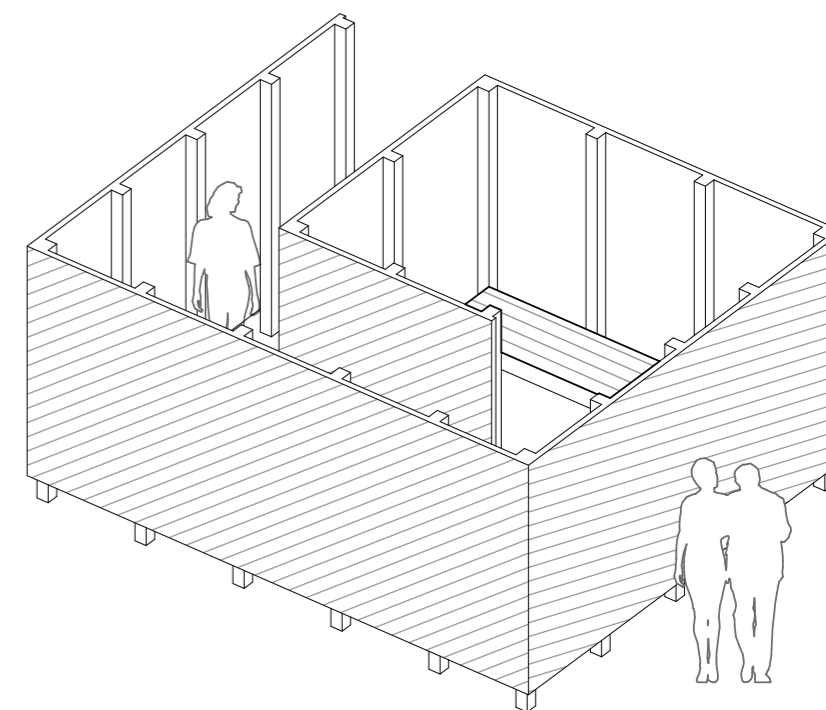
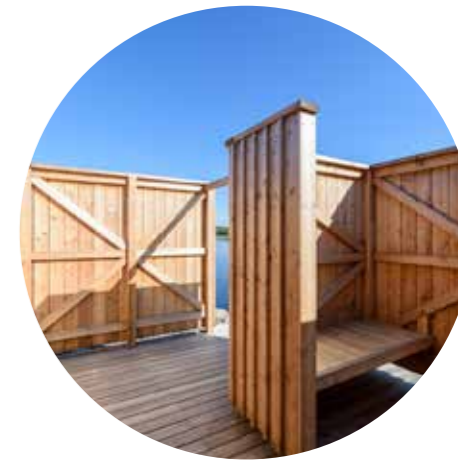
Pohjapiirros

Julkisivut

Leikkaus

ESTEETÖN PUKUKOPPI

- Materiaalit: puulaudoitus
- Lankkulattia
- Penkki, puu ja metalli

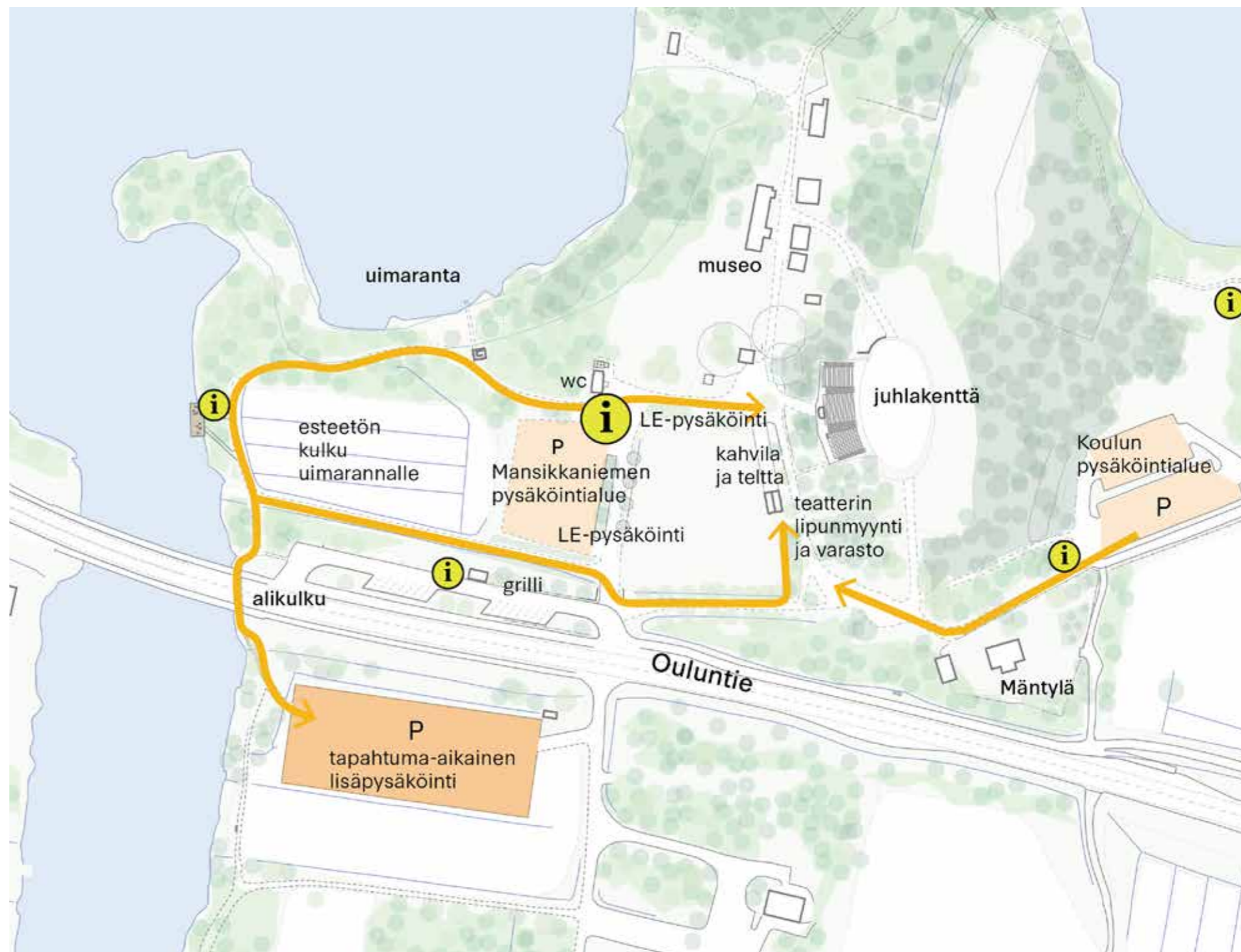
Tapahtuma-aikaiset toiminnot

Kesäteatteritoiminnan edellytyksiä parannetaan pysyvillä ja alueen luonteeseen sopivilla rakenteilla ja toimintojen selkeällä sijoittelulla. Tapahtuma-aikainen lisäpysäköintialue esitetään sijoitettavaksi Ouluntien eteläpuolelle. Pysäköintialuetta voidaan käyttää vain tapahtuma-aikaan, jolloin varmistetaan että kulku Mansikkaniemen puolelle tapahtuu alikulun kautta. Ouluntien yli ei ohjata jalankulkua.

Näyttelijöiden pukutilana teatterin toiminta-aikaan toimivalle kontille osoitetaan paikka olevalta sora-alueelta nykyisen wc-rakennuksen pohjoispuolella. Muina aikoina kentälle voidaan sijoittaa esim. siirrettäviä piknik-pöytiä.

Katsomon esteettömät istumapaikat sijaitsevat nykyään eturivissä ja ylhäällä viimeisen rivin takana. Ylärivin takana sijaitsevat paikat eivät ole houkuttelevia, sillä niistä näkee huonosti näyttämölle ja ne ovat erotettuna muusta katsomosta ja teatterivierailijoista. Alarivin paikat toimivat, jos pystytään ajamaan näyttämömönttuun. Esteettömien istumapaikkojen sijoittaminen yläkatsomossa voisi toteuttaa esim. poistamalla ylimmästä penkkirivistä penkkejä ja mahdollistamalla sinne liikuntaesteisten paikkoja.

Kesäajan tapahtumien aikaan wc-tarve on suuri. Yleissuunnitelmassa on esitetty sopivia sijainteja bajamajan kaltaisille väliaikaisille wc-tiloille.

Näkymät ja maisemanhoito

Mansikkaniemen metsät ovat ikärakenteeltaan monimuotoisia ja säilyneet pitkään suojassa hakkuilta. Metsäisen niemen arvokasta luontoa pyritään säilyttämään rajaamalla kulku opastetuille reiteille ja rantapolulle. Syntyneitä ”oikopolkuja” voidaan vähentää asettamalla esim. puunrunko polun päähän.

Mansikkaniemen kulttuurimaisemaa hoidetaan jatkossakin sen arvolle sopivalla tasolla. Alueen avoimia maisematiloja kehitetään niityiksi joko lampaiden laidunnusta hyödyntäen tai vuotuisilla niitoilla. Niittojätteen kuljettaminen pois on oleellista ravinteiden vähentämiseksi. Rantavyöhykkeen puustoa ja pensaskerrosta harvennetaan yleissuunnitelman osoittamissa paikoissa, jotta näkymiä vesistöille säilyisi.

Mahdollisuuksien mukaan Mansikkaniemen avoimia peltoja ja niittyjä laiduntamaan tuodaan lampaista. Tämä vaatii yhteistyötä jonkin lähiseudun lampolan pitäjän kanssa. Eläimet hoitavat maisemaa, mutta voivat lisätä myös muun muassa lapsiperheiden kiinnostusta alueesta.

Historiapolun varressa sijaitsevan korsualueen nuorta vesakkoa voidaan poistaa huomioiden liito-oravan elinympäristöalue. Liito-oravalle tärkeitä varttuneita puita ei poisteta.

Niitty on helppohoitoinen ja monimuotoinen vaihtoehto avoimille alueille.

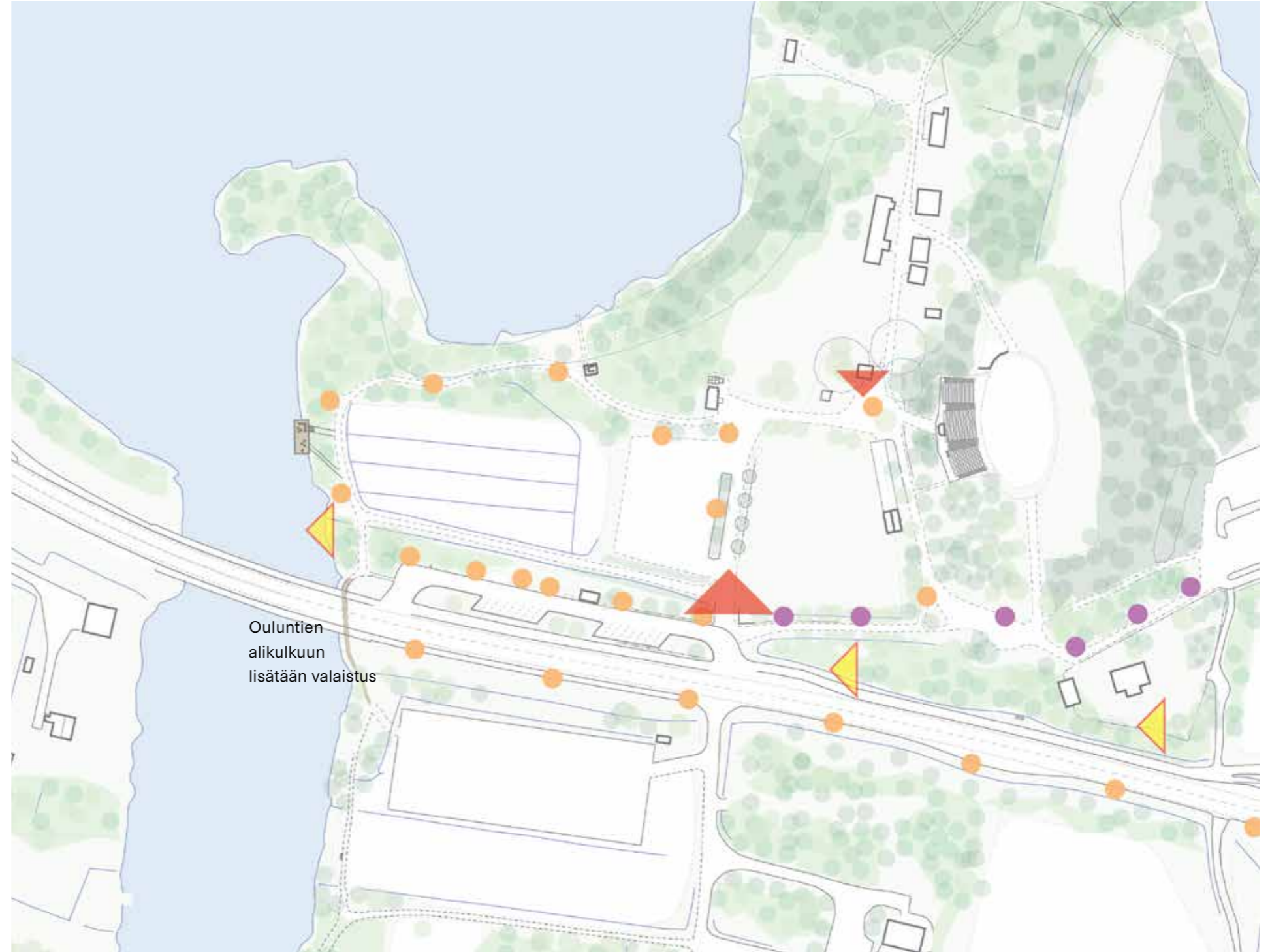
Lampaista voidaan käyttää maiseman hoidossa. Ne ovat myös vetonaula erityisesti lapsiperheille.

Valaistus

Alueen yleisvalaistus on nykyisellään käyttöön suhteutettuna riittävä. Olevat valaisimet säilytetään ja nykyisen tuulimyllyn kohdevalaisimen kunto tarkistetaan. Uusia kohdevalaisimia asennetaan Koljonvirran alueen näkyvyyden lisäämiseksi tiellä kulkijoille. Puiden ja Koljonvirran portin valaiseminen lisää myös alueen visuaalista kiinnostavuutta pimeänä aikana. Valaisimet ajastetaan siten, että yöaikaan kohdevalaisimet eivät ole päällä. Valosaaste huomioidaan ja liian voimakkaita valoja ei asenneta etenkin yönsuunnattuina.

Ouluntien levikkeeltä osoitetaan valaistu reitti Mansikkaniemen koululle koivukujan ja Mäntylän kautta. Reitille asennetaan alueen nykyistä valaisintyyppiä vastaavat uudet pylväsvalaisimet.

Ouluntien alikulkuun lisätään valaistus.

- olevat valaisimet säilytetään
- uusi valaisin, valaisinmalli nykyisiä pylväsvalaisimia vastaava
- uusi kohdevalaisin puulle
- tuulimyllyn oleva kohdevalaisin säilytetään
- uusi Koljonvirran portti valaistaan

Vaikutusten arviointi

Arvioituja vaikutuksia on arvioitu kokonaisuuden toteutumisen perusteella ja avattu kunkin vaikutuksen kohdalla enemmän antaen esimerkkejä.

Mansikkaniemen viihtyvyys ja vetovoima parantuvat

Mansikkaniemen alueen yleisilmeen kohentamisen, omaleimaisten, uusien rakenteiden, paremman informaation sekä Mansikkaniemen alueen laajentamisen ja kokoamisen yhdeksi tunnistettavaksi kohteeksi seurauksena Mansikkaniemestä tulee entistä vetovoimaisempi kohde. Todennäköisesti esimerkiksi melojat ja veneilijät pysähtyvät useammin Mansikkaniemessä ja vierailevat alueella käyden Juhani Ahon museossa, tutustumalla historia- ja maisemapolkuihin ja kahvittelemalla tai evästelemällä. Autolla kulkiessa Mansikkaniemi näkyy paremmin ja jää vähintään mieleen. Alueen tunnistettavuuden (tien laidoilla olevat rakenteet ja opasteet) kohentamisen lisäksi on syytä huomata, että Mansikkaniemen kohdan nopeusrajoituksella ja liikennekameroilla on vaikutuksia autoilijoiden käyttäytymiseen. Jos nopeusrajoitus on 80 km/h tai yli on todennäköisempää, että Mansikkaniemi ohitetaan kuin että pysähdyttäisiin.

Vierailijoiden viipymä Mansikkaniemessä pidentyy

Uudet, paremmat rakenteet, parantunut informaatio ja paremmat palvelut johtavat siihen, että viipymä Mansikkaniemen alueella pidentyy. Esimerkiksi lapsiperheet käyvät uimassa, katsomassa lampaita, viihtyvät poluilla, pistäytyvät Juhani Ahon museossa ja evästelevät ja käyvät vielä kahvilassa. Sama koskee muitakin alueella vierailevia.

Mansikkaniemessä vierailijoiden profiili laajenee

Laitureiden, melojien rantautumispaikkojen ja erityisesti esteettömyyden toteutuminen vaikuttaa siihen, että Mansikkaniemi avautuu monella eri tavalla liikkuville ja alueelle tuleville. Esteettömyyden toteutuminen avaa mahdollisuuksia kaikille, monenlaisille tulijoille, ei ole keneltäkään pois eikä rajaa ketään ulos. Esteettömyyden kohdalla on hyvä muistaa, että jos ryhmässä kuten esimerkiksi perheessä tai bussiryhmässä on yksikin, joka tarvitsee esteetöntä, helppokulkuista aluetta, tehdään päätös vierailla alueella kyseisen henkilön tarpeiden perusteella. Myös asukkaat tulevat viipymään ja käyttämään Mansikkaniemen palveluita enemmän.

Mansikkaniemessä palveluita käytetään entistä laajemmin

Edellä listattujen vaikutusten seurauksena Mansikkaniemen kävijämäärät kasvavat vähintään jonkin verran, Mansikkaniemessä liikutaan laajemmin ja viivytään pidempään ja sekä maksuttomia palveluita tullaan käyttämään enemmän. Museon ja kesäteatterin kävijämäärät ja lipputulot voivat kasvaa. Samalla ylläpidon ja huollon tarve kasvaa ja esimerkiksi tapahtumien yhteydessä voi esiintyä roskaantumista. Samalla myös mahdollisuudet tarjota maksullisia palveluita kasvavat.

Jotta Mansikkaniemen uudistaminen ja kehittäminen pystytään hyödyntämään täysimääräisesti, pitäisi toteuttaa Mansikkaniemen tarinallistaminen ja laatia ydintarina, joka kokoaa alueen kohteet yhden tarinan alle. Tarina vaikuttaa alueen informaatio- ja opastetauluihin, maksullisiin opaspalveluihin, viestintään ja markkinointiin. Tarinan avulla alueella voitaisiin kehittää uusia kestäviä tuotteita, opaspalveluita ja matkamuistoja. Lisäksi tarinan kautta alueella vierailua voidaan pelillistää esimerkiksi lapsi- ja nuorisoryhmille.

Vaikutukset maisemaan ja rakennettuun ympäristöön

Uudet rakenteet, reitit ja toiminnot toteutetaan ympäristöä kunnioittaen ja sovitetaan jouhevasti maastoon. Olevat toiminnot ja rakenteet on huomioitu suunnittelussa ja uusia rakenteita on ehdotettu maltillisesti. Suunnittelussa on pyritty lisäämään alueen käyttö- ja toimintamahdollisuuksia muuttaen ympäristön tilaa mahdollisimman vähän.

Maisemavaikutukset jäävät vähäisiksi ja merkittävin muutos maisemassa tulee olemaan uuden pysäköintialueen toteuttaminen Ouluntien eteläpuolelle. Mansikkaniemen alueen rakenteet on suunniteltu historialliseen materiaalien ja värityksen puolesta historialliseen ympäristöön soveltuviksi. Rakenteet ovat pienehköjä, joten ne eivät vaikuta pappilan rakennusten rooliin alueella merkittävästi. Uusi kahvio- ja lipunmyyntirakennus vähentää tarvetta tuoda väliaikaisia, ympäristöön heikommin sopivia rakennelmia alueelle.

Alueen käytön lisääminen lisää tietoisuutta Koljonvirran monipuolisesta ja vaiherikkaasta historiasta. Käytön lisääminen antaa myös lisäresursseja alueen hoitoon ja ylläpitoon.

Lähteet

- Alasentie, S. ym. / Ramboll 2023. Koljonvirta-Mansikkaniemen alueen uudet liiketoimintamahdollisuudet. Iisalmen kaupunki
- Nuutinen, M. ym 1998. Koljonvirran ympäristönhoitosuunnitelma. Koljonvirta -projekti.
- Museovirasto 2024. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Koljonvirran historiallinen maisema. https://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=929 tarkasteltu 6.8.2024
- Saastamoinen, T. 2016. Liito-ravaselvitys maaliskuussa 2016 Iisalmen Mansikkaniemellä sekä Kirkonsalmen ja Haukiniemen ranta-alueilla.
- Näkymä Oy 2004. Iisalmen keskusta-alueen viheraluejärjestelmä. Iisalmen kaupunki
- Paikkatietoikkuna 2024. Historialliset ilmakuvat. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> tarkasteltu 13.8.2024
- Iisalmen kaupungin karttapalvelu. <https://kartta.ylasavonseutu.fi/ims/#>
- Iisalmen yleiskaava
- Iisalmen ajantasa-asemakaava
- AK 370 Mansikkaniemen ympäristö selostuksineen

NOMAJI

Nomaji maisema-arkkitehdit Oy
Meritullinkatu 11 D, 00170 Helsinki